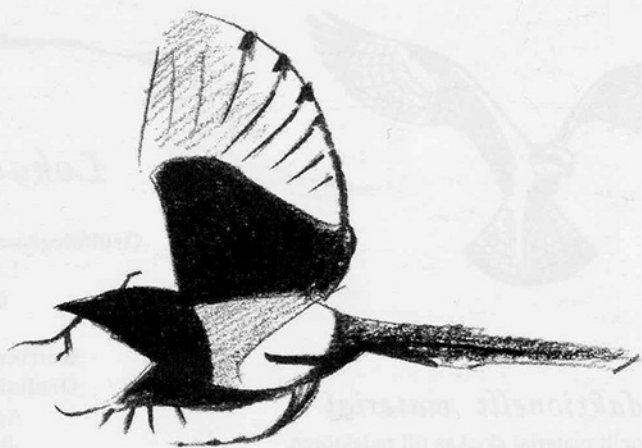

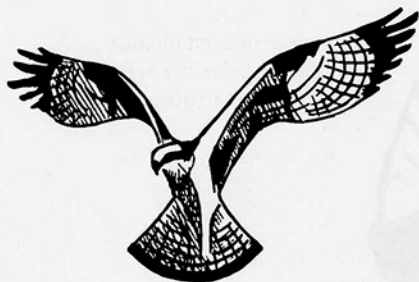
Fåglar i Sörmland

1 / 2003

Fåglar i Sörmland

Fåglar i Sörmland ges ut med två nummer per år av Föreningen Sörmlands Ornitologer som är en ideell regionalförening till Sveriges Ornitologiska Förening. FSO verkar för vidgad kännedom om och bättre levnadsbetingelser för de sörmländska fåglarna. Vi vill också sprida intresse för ornitologi. Medlemskap i FSO för 2003, vilket inkluderar föreningens tidning, erhålles genom att sätta in 125 kronor på postgiro 773 78-8. Familjemedlem 25 kr. Ansvarig utgivare för FiS är FSOs ordförande, Marianne Mattiasson (0155-570 45).

Redaktionellt material

Redaktionellt material skickas till redaktören. Helst som e-post eller på diskett med bifogad utskrift. Givetvis tas även hand- och maskinskrivet material emot. Bilder skickas till bildredaktören som dia, papperskopia eller i .

Manusstopp för nr 2/2003 är den 1/7.

Upplaga: 400ex

Omslag: Skata. Teckning: Jörgen Israelsson

Tryckt av: Dahlströms tryckeri, Nyköping.

Redaktion

Göran Andersson Redaktör
Forssavägen Mosstorp
642 93 Flen
0157 - 135 10
goranxandersson@telia.com

Göran Altstedt Bildansvarig
guralt@passagen.se

Per Flodin Skribent & faktagranskare
per.flodin@hotmail.com

Lokalföreningar

Ornitologiska Klubben i Eskilstuna
Lars Eriksson
016-641 19

**Katrineholm/Vingåkers
Ornitologiska Förening**
Agne Swenzén
0150-182 97

**Fågelföreningen Tärnan
Nyköping/Oxelösund**
Ingvar Jansson
0155-28 73 73

Strängnäs Ornitologiska Klubb
Staffan Hellbom
0159-303 49

Södertäljes Ornitologiska Förening
Stig Stried
08-550 944 17

Inledaren

Som framgick av sista numret av Fåglar i Sörmland 2002 så avgick Göran Altstedt som redaktör i och med årsskiftet. Göran har varit redaktör i fem år och tackas härmed varmt för förtjänstfullt arbete. Nu lämnar inte Göran tidsskriften helt och hållet vind för våg då han kvarstår i redaktionen med särskilt ansvar för bildmaterial.

Undertecknad tar från och med detta nummer över ansvaret som redaktör och kan bara hoppas att jag kan bidra till tidningen på samma outtröttliga vis som Göran. Den nya redaktionen presenteras utförligare på nästa sida.

Som ni märkte redan i förra numret har vi av ekonomiska skäl tvingats frångå färgomslag. Föreningens medlemsantal har sakta minskat genom åren och vi har till slut nått en punkt där inkomster inte täcker utgifter om vi inte lyckas dra ner de senare. Vi gör det genom ett svartvitt utförande, något ändrad papperskvalitet samt att vi begränsar oss till 32 sidor. Jag hoppas detta inte ska upplevas som ett alltför stort kvalitativt avbräck.

Vad gäller FSO:s inkomster så kan dessa framförallt förbättras genom ett ökat medlemsantal och här kan du som redan är medlem göra en viktig insats genom att försöka värva medlemmar. En förening står och faller med sina medlemmar och den har svårt vara slagkraftig om man inte talar för en betydande opinion. Då de lokala föreningarna vuxit sig starka borde det finnas möjlighet att locka en eller annan att även ansluta sig till regionalföreningen. Kanske det även skulle kunna gå att intressera skådare på Södertörn och i Stockholm.

Det har framförts argument att FSO spelat ut sin roll då både Rrk, Sörmlandssvaren och Hartsö-Enskär fstn drivs som separata aktiviteter oberoende av moderföreningen, och då lokalklubbarna som sagt vuxit sig starka med egna digra program på många håll. Vad man då glömmar är att dessa fristående aktiviteter är helt och hållet beroende av ett relativt fåtal ideella krafter som idag i flera fall tillsätts av FSO:s styrelse. Det är som jag ser det styrelsen som säkerställer att det finns en beredskap om flytt, ohälsa, ändrade personliga förhållanden e.d. gör att någon föreningsaktiv prioriterar ner dessa sysslor. Styrelsen står för kontinuitet och det är ytterst denna som säkerställer fortsatt verksamhet om det inte löses på annat vis. Styrelseledamöterna är valda på ett eller två år vilket borgar för att föreningen har en "rygggrad". På detta vis blir det hela mindre känsligt för enskilda individers insatser.

Dessutom utgör FSO som regional förening en viktig instans för yttranden i miljö- och naturvårdsfrågor vilka berör fågellivet. Lokalklubbarna är naturligtvis även de viktiga, men behöver kompletteras då det gäller frågor som berör större geografiska områden. Exempel på sådana spörsmål är frågor om jakt, den aktuella ostlänken o.d.

Det finns alltså all anledning att stärka upp vår ärorika Föreningen Sörmlands Ornitologer och detta görs bäst genom att DU rekryterar minst en medlem under 2003! Antar du upp-/utmaningen?

Göran Andersson
Redaktör

Redaktionen för FiS

Från och med årsskiftet har redaktionen för Fåglar i Sörmland förstärkts från Göran Altstedts ensamarbete till att omfatta tre medarbetare. Som redan framgått har Göran valt att stiga av redaktörsskapet, men kvarstår i redaktionen som bildansvarig. Göran ersätts som redaktör av sin namne med efternamnet Andersson. Utöver Göran² ingår även Per Flodin i redaktionen.

Notera att redaktionen skulle må väl av en förstärkning av någon kreativ själ från norra delarna av landskapet, exempelvis Katrineholm, Strängnäs och/eller Eskilstuna. Är du själv intresserad eller känner du någon som skulle passa? Hör i så fall av dig till redaktionen.

Har du idéer om artiklar, eller om tidskriftens utformning, ska du inte tveka att delge redaktionen dessa. Att ha en åsikt om vad man tycker ska ingå i tidningen innebär inte per automatik att man måste skriva detta själv. Vi vill inte att läsarna ska hålla inne med idéer av rädsla för att man själv måste producera dessa alster. Hur du når oss framgår på omslagets insida.

Nedan lite snabbfakta om redaktionsmedlemmarna till Jan Gustafssons bilder.

Hur det började

Skådare sedan barnsben - uppvuxen med skådande far. De första skådarminnena kommer från Askersundstrakten och Tiveden, där jag (och ofta även övriga familjen) var ute med farsan vid örnåtel, ute på Vättern med båt och även på en del föreningsaktiviteter (Askersunds fågelklubb). Någon gång 78-80 gjordes även det första "draget" som jag minns. Resan gick till Bjärka-Säby i Östergötland, där Mellanspett sågs innan den sedan försvann från Sverige. Ett rejält uppsving i skådandet skedde i och med flytten till Sjösätra nära Nyköping 1980. Började mer och mer skåda på egen hand bla mycket längs Sjösaviken och ut mot Horn, som fortfarande är de lokaler som besöks mest. Den båt som tidigare legat i Vättern, kom nu börja utforska det som fortfarande ligger mig varmast om hjärtat - Sörmlands ytterskärgård, framför allt Hartsö arkipelagen och ut mot Garkast. Helt naturligt kom man ju då även i kontakt med Hartsö-Enskär fågelstation där jag sedan varit aktiv som assistent under 80-talet, och som ringmärkare sedan 1989. Ett annat uppvaknande kom 1992 då jag åkte på min första skådarresa utomlands, till Kenya. Afrika har jag därefter varit väldigt fäst vid och besökt ytterligare sex gånger. Förutom Afrika har även Asien besökts flera gånger, Kuba, Costa Rica och flera länder inom VP likaså. Alla som reser utomlands och skådar vet att detta är starkt beroendeframkal-

<i>Namn:</i>	Göran Altstedt
<i>Ålder:</i>	31
<i>Bor:</i>	Nyköping
<i>Familj:</i>	Mor, far, bror
<i>Jobb:</i>	ABB Cewe i Nyköping
<i>Skådarår:</i>	24
<i>Uppdrag:</i>	FiS sedan 1995. Ringmärker på Enskär sedan 1989 (assistent sedan tidigt 80-tal).
<i>Favoritlokal:</i>	Enskär
<i>Favoritfågel:</i>	Bergu

lande, och nu försöker jag komma iväg så ofta som möjligt vilket brukar bli minst 2 gånger per år. Ofta är det numera så att nära man sticker iväg på en resa har man redan börjat planera för nästa! (Hur ska man hinna med att se allt?)

Parallellt med det växande intresset för skådning utomlands, har även fotointresset ökat. Efter Kenya-resan -92 har detta intresse successivt ökat, och likaså kamerautrustningen. Idag läggs en stor del av fritiden (och pengarna) på plåttandet.

Ett och annat "drag" blir det givetvis också när det hettar till.

Annat

Fotograferar minst lika mycket (om inte mer) som jag skådar, både i Sverige och utomlands. Springsteen, går på alla konserter jag har möjlighet att gå på, hittills ca 15 (i Sverige, Tyskland, Spanien, Danmark och Norge).

Bilder

Fåglar i Sörmlands bildarkiv behöver drygas ut och vi hoppas nu att alla aktiva fotografer i Sörmland vill hjälpa till. Vi tar alla format; papper, dia, digitalt, färg eller svartvitt. Om du har bilder, gamla eller nya, på fåglar eller fågelskådare så låt dom inte bara ligga i en låda och samla damm. Skicka dom istället till vår bildansvarige Göran Altstedt. Tackar på förhand!

Hur det började

Naturligtvis ett allmänt naturintresse i botten som i tonåren främst tog sig uttryck genom spinnfiske. Detta praktiserades mestadels i Båven där vi hade sommarstuga, men även genom turer till Norrland. Under fiskandet kunde man ju inte undvika fågelmöten som jag minns än idag. Det rörde sig om tjäder, strömstare, lavskrika osv i norr och storlom och fiskgjuse kring Båven. Jag hade också jämn-gamla kompisar som genom fältbiologerna skådade fågel och gjorde som jag tyckte häftiga resor till exempelvis Öland. Snart nog hakade jag på en första tur till Tåkern hösten '79 och därefter har det rullat på. Svackor har förstås förekommit såsom vid barnafödande, men fågelskådningen har alltid funnits där som rekreation och återhämtning. I slutet på 80-talet påbörjade jag en internationell karriär genom att åka till Israel för en stor skådarupplevelse. Sedan dess har jag försökt göra minst en utlandsresa om året enkom för skådning och detta har förstås gett många oförglömliga upplevelser. På senare år har jag också börjat komplettera skådningen med botanik, ett område inom vilket jag ännu är tafflig nybörjare och därmed kan förvänta mig hur mycket upptäckarglädje som helst.

Annat

Nybörjare på botanik. Resor både inom Sverige och utomlands. Foto, numera digitalt.

Namn: Göran Andersson
Ålder: 40
Bor: Mosstorp (landet SO Flen)
Familj: Singel med tonårsdotter
Jobb: Produktionsteknisk chef
Ericsson i Katrineholm
Skådarår: 23
Upptåg: FiS från detta årsskifte,
Sörmlandsvararen sedan 1994,
Rrk sedan 1993
Favoritlokal: Ängudden, Hummelvik
Favoritfågel: Tornseglare

Namn: Per Flodin
Ålder: 31
Bor: Flen
Familj: Föräldrar och en syster
Jobb: Bibliotekarie på Bildningscentrum Prins Wilhelm, BCPW
Skådarår: 17
Uppdrag: FiS från detta årsskifte, Rrk sedan 2000
Favoritlokal: Vadsjön de tre första åren, ser fram mot en restaurering
Favoritfågel: Sädessärta

Hur det började

Har så långt jag kan minnas alltid varit intresserad av djur och natur. När jag gick på högstadiet i Flen kom jag i kontakt med Fältbiologerna, ett trevligt gäng som framförallt höll på med fågelskådning. Genom dem lärde jag känna några av de mer erfarna skådarna i Flen som bl.a. drev ett ringmärkningsprojekt i Ålspångaviken och sysslade med strömstaremärkning på vintern. Som assistent här lärde jag mig allt mer om fåglar och intresset växte. Vi åkte även på skådarresor och rena artdrag runt om i landet. Under början av 1990-talet var jag väldigt aktiv i skådandet på hemmaplan och gjorde även några utlandsresor till Kanarieöarna, Marocko, Turkiet och Kina. Från 1994 till 2000 studerade jag i Borås och Göteborg och även om tiden för skådning var begränsad minskade inte intresset. Under mitt sista år av biologistudier fick jag tillfälle att kombinera intresset med pluggande när jag gjorde en studie av häckningsbiologi hos drillsnäppa i Sävån utanför Göteborg. Sedan hösten 2000 är jag tillbaka i Flen och har bl.a. hunnit med att göra en länge efterlängtd skådarresa till Kazakstan. Numera sitter jag med i rrk-Sörmland, där jag har till uppgift att bevaka utvecklingen av och rapporteringen till rapportsystemet Svalan.

Annat

Musik (lyssna, ej spela), fotboll (titta, ej spela), nybörjare på botanik.—

Naturbokhandeln

**Kikare • Natur- och fågelböcker • CD • CD-rom
Video • Artlistor • Fröautomater m.m. – till lågpris!!**

Vi finns på "nätet", med nyheter, de bästa kikarpriserna, boksortimentet m.m. <http://www.sofab.se>
Men du är förstås också välkommen att skriva, faxa eller ringa till oss för kataloger och information, eller att besöka vår butik på Öland.

Naturbokhandeln
Sveriges Ornitologiska Förening
Stenåsa, 380 62 Mörbylånga
Tel: 0485-44100 – Fax: 0485-44142
E-mail: order@naturbokhandeln.sofab.se

Rosenfinken i Strängnäs

Nedanstående artikel om rosenfink har tidigare varit publicerad i *Fåglar i Strängnäs kommun*, men då artens utveckling är av regionalt intresse tar vi med den även här med förhoppningen om fortsatt rapportering och bevakning. Den uppgång, kulminering och därpå minskning som man ser i Strängnäs tycks stämma väl med övriga Sörmland att döma av rapportmaterial från övriga kommuner.

Kent Söderberg

Inledning

Rosenfinken, *Carpodacus erythrinus*, är en sentida invandrare till Sverige och invandringen har skett österifrån. En utfärgad hane i sin karminröda dräkt utgör ett exotiskt inslag i faunan. I Europa är rosenfinken den enda arten i rosenfinksläktet men i övriga världen finns 17 arter väl spridda från öst till väst.

Invandringen i Strängnäs

Vid Sörfjärden observerades rosenfink redan 1954 och den första säkra observationen i Strängnäs kommun gjordes vid Öknasjön den 10 juni 1962, där en sjungande hane sågs. Under 1960-talet gjordes ytterligare tre observationer. En sjungande hane sågs vid Tingstuhöjden 16 juni 1965, en sjungande utfärgad hane sågs vid Lundby kärr, Åker 12 juni 1966 samt en honfärgad rosenfink observerades vid Sundby på Tosterön 14 juli 1969.

Expansionen i kommunen har sedan fortsatt och observationer har gjorts på många lokaler runt om i Strängnäs. Det har också funnits några "säkra" rosenfinklokaler som Gorsingeholm, Öknasjön, Rokaudd samt Mälsåker.

Antalet observationer ökade stadigt och i Gorsingeholm fanns 1973 minst tre revir.

Rapporterade rosenfinkar 1960-1999

1960-talet – 4 observationer.

1970-talet – 35 observationer med som mest 8 ex rapporterade 1976.

1980-talet – 40 observationer med som mest 9 ex rapporterade 1987.

1990-talet – 84 observationer med som mest 15 ex 1991 och 13 ex rapporterade 1994.

Häckningar

Totalt har fyra häckningar konstaterats i Strängnäs kommun från 1972-1999. Den första häckningen i kommunen, och i Sörmland, konstaterades 1972 vid Gorsingeholm där ett par fick ut tre juvenila fåglar. Ytterligare tre häckningar är konstaterade under 1970-talet. Ett par vid Åsby 1975, ett par

Rosenfink Teckning: Jörgen Israelsson

Endast ett säkert fynd finns under 1800-talet då man 1839 sköt en utfärgad hane på Gotland. Under perioden 1900-1950 är bara två häckningsfynd samt åtta ströfynd kända. Efter 1950 har däremot antalet ökat snabbt. År 1966 rapporterades 371 rosenfinkar och 1974 noterades 1409 hanar i Sverige. I Sörmland rapporterades tjugo hannar 1969 samt fyrtiofem hannar 1974.

med fyra juvenila 1978 vid Lunda äng, ett par med minst tre juvenila vid Helgarö kyrka 1979, vilka också ringmärktes. Ingen konstaterad häckning under 1980-talet men en häckning rapporterades under 1990-talet då ett par med tre juvenila observerades vid Eksåg 1999.

Intressant är också att det i Gorsingeholm 1991 sågs två juvenila rosenfinkar i början av augusti samt att i juni 1997 sågs en juvenil rosenfink vid Stallarholmen.

Man kan också misstänka häckning i fler lämpliga lokaler i kommunen, bland annat vid Näsbyholmssundet där tre sjungande hannar hördes 1987. Vid Lunda äng hördes tre rosenfinkar 1994 och vid Rokaudd har regelbundet under 1990-talet rosenfink hörts sjunga under sommarmånaderna, med som mest tre sjungande 1996. Rosenfinken häckar gärna vid buskrika sankeller vid igenväxande sjöstränder, ofta i samma biotop som gräshoppsångaren. Hos oss i Strängnäs ses de första rosenfinkarna redan tjugonde maj, men den "stora massan" kommer inte förrän i början av juni.

Rosenfinken skiljer sig från många av våra andra sommarhäckande fåglar. Under höststräcket, som pågår från slutet av juli till början av september, flyttar den mot öster, troligen Främre Asien, i stället för mot sydväst som de flesta av våra fåglar gör.

Idag

Visserligen gjordes det många observationer under 1990-talet av rosenfink i kommunen, men trenden i slutet av förra årtiondet är i långsamt avtagande. År 1996 rapporterades det åtta rosenfinkar, 1997 sju stycken, 1998 bara fem ex och 1999 endast fyra rosenfinkar. Under 2000-talets början ser

det inte heller så bra ut för rosenfinken, då det år 2000 bara rapporterades två sjungande hanar samt en höststräckande rosenfink. 2001 rapporterades ingen sjungande hane, men två överflygande ex noterades vid Motorstadion i Härad under juni månad och 2002 rapporterades enbart en sträckande rosenfink vid Åsa gravfält.

Nu får man bara hoppas att trenden vänder och vi i framtiden får in många rosenfinkrapporter om sjungande hannar. Hur utvecklingen blir under 2000-talet och finkens framtid i Strängnäs kommun avgörs säkert av markanvändningen, och att man då verkligen ser till att bevara rosenfinkens häckningsbiotoper.

Rapportera gärna era iakttagelser av rosenfink, eller rödhämpling som fågeln också har kallats. —

Källor

Nyhlén, Göte. Rosenfinken, *Carpodacus erythrinus*, häckfågel på Stora Karlsö 1949. *Vår Fågelvärld* 2:1950

Risberg, Lennart & Risberg, Birger. Rosenfinken i Sverige 1969 och 1974. *Vår Fågelvärld* 2:1975
Ulfstrand, Staffan. Hur husrosenfinken besegrade USA. *Vår Fågelvärld* 8:2002

Risberg, Lennart. *Sveriges Fåglar*. 2002
Lars Broberg samt Leif Sandgren i brev.

Rapportera rosenfinkar!

Du har väl noterat att rosenfinken är en rapporteringsart där Rrk Sörmland begär in samtliga observationer som görs under perioden 20/5 - 20/7. Rapportera gärna i Svalan eller ring in till Sörmlandssvaren. Låt oss hjälpas åt att hålla koll på artens fortsatta utveckling i landskapet.

Dubbelbeckasinen i Sörmland 2001-2002

Det kanske är fler ornitologer i Sörmland som kryssat mindre gulbena än de som hört spelande dubbelbeckasin i hemmamarkerna, trots att den senare arten häckar i landet med troligen mer än 1000 par. Och trots att dubbelbeckasinerna regelbundet rastar i Sörmland på sin väg till och från häckningsområdena i de svenska fjällen.

Lennart Wahlén

För att försöka uttröna hur många spelande hanar som kan tänkas finnas i våra trakter under vårflyttningen, har vi under två år satsat på en "uppsökande verksamhet" i Nyköpingsområdet. Ett tjugotal ornitologer har besökt nästan lika många lämpliga lokaler under sen skymningstid i första hälften av maj. Dubbelbeckasinerna rastar då, och kan även spela, på fuktiga och tuviga, ofta betade, strandängar eller liknande våtmarker. Man kan med andra ord ganska lätt uppsöka rätt biotop för att lyssna efter spelande fåglar och när mörkret sänker sig är det under enbart en halvtimme som aktiviteten är störst. En lättinventerad art alltså! Men samtidigt tidskrävande eftersom man egentligen bara hinner en lokal per kväll och då bör det vara så vindstilla som möjligt. Det mycket speciella spellätet hörs blott ett hundratal meter när vädret är som mest gynnsamt.

Resultat 2001-2002

Under 2001 hittades visserligen endast en individ och den stöttes av Knut Källström mitt på dagen den 3 maj intill Nyköpingsån vid Skavsta-avfarten. Men det var en hane och den stannade kvar och hördes spela på kvällarna t o m den 9 maj.

Under 2002 kontrollerades lokalen av undertecknad på kvällen den 5 maj och då spelade en hane (kanske samma som 2001?) på exakt samma plats. Den hördes även kvällen därpå, eventuellt också den 7/5, men kunde inte återfinnas den 8/5.

På kvällen den 9/5 upptäckte Jan o Anki Gustafsson en ny hane som spelade intill Marsviken strax öster om Buskhyttan, en lokal som knappast skulle ha blivit besökt vid denna tidpunkt om det inte varit för just denna inventering. Den hanen spelade ytterligare två kvällar innan den försvann.

Den 10 maj hörde Jan och Anki Gustafsson och Tommy Knutsson en spelande dubbelbeckasin på sydöstra sidan om Svanviken och den 13 maj hörde undertecknad en hane på samma lokal, nu på norra sidan nedanför Stora Kungsladugården. Avståndet mellan dessa platser är så pass stort (flera hundra meter) att man med kunskap om artens benägenhet att röra sig inom blott några få meter när den valt spelplats måste tro att det rörde sig om två olika individer.

Resultatet 2002 blev alltså två stationära hanar som många skådare kunde få avnjuta, samt två tillfälliga obsar av två troligen olika hanar vid Svanviken.

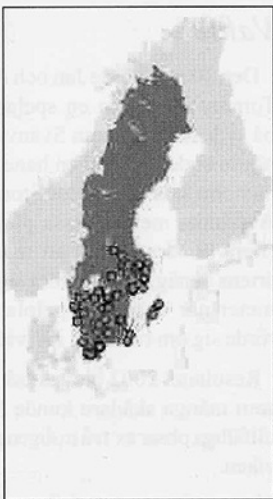
Många är de lokaler som avlyssnats utan att någon dubbelbeckasin hörts (men det har blivit mycket annat roligt förstås!), här är några exempel på utmärkta lokaler som kontrollerats, och som bör besökas även nästa år: Bönsta-rakan (Nyk.ån öster om Skavsta), Marsviken (norr om Buskhyttan), Marsäng, Snäckviken, Stadsfjärden vid Örstig, Sjösaviken inkl. Labro ängar, Hannsjön, Erkan, Skåraviken m fl lokaler vid Hallbosjön/Yngaren, Vadsjön, Aspa vid Ludgo, Sätterstamaden och Lövsund. Även från övriga Sörmland har några (mest negativa) rapporter inkommit till Rrk, bl a från flera lokaler vid Mörkö/Tullgarn/Järna, kring Söderfjärden samt från Älsätters viltvatten utanför Katrineholm, där arten hördes både under 2000 och 2001.

Tack till alla er som inventerat och rapporterat såväl positiva som negativa resultat!

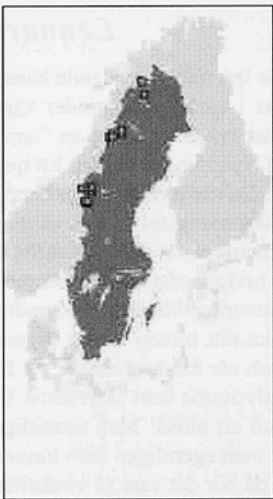
Observationer i södra Sverige 2002

Inför 2003 kan det vara värt att notera hur dub-

belbeckasin-rapporterna i södra Sverige redovisats i Svalan under det gångna året. De allra första obsarna gjordes i Småland 12/4, Uppland 24/4 och Östergötland 25/4 innan sträcket kom igång på allvar. Det är tämligen koncentrerat, rapporter finns sedan från 4-20 maj, med fördelningen på 11 lokaler 1-5 maj (obsar endast 4-5 maj), 30 lokaler 6-10 maj, 17 lokaler 11-15 maj och 8 lokaler 16-20 maj. Samtliga dessa lokaler utom en (Hovran i s Dalarna) ligger söder om Dalälven och man kan tydligt se hur optimalt det är att hitta spelande dubbelbeckasiner i södra Sverige den 5-15 maj. Efter den 20 maj är den sydligaste rapporterade lokalen Mittåkläppen i Härjedalen!

Fyndbild ur Svalan av dubbelbeckasin före och efter 26/5.

Samtliga observationer i Sörmland

Om vi tittar på samtliga observationer som finns i Rrk:s arkiv, så rör det sig om 62 ex fördelade på 56 fynd (se hemsidan för exakta data). Första fyndet gjordes vid Gorsingeholm utanför Strängnäs, där en hane hördes spela den 15 maj 1969.

De tidigaste observationerna på våren är 1 ex vid Hallbosjön, NV Nyköping 29/4 1983, 2 ex vid Jägern, Floda 30/4 1973 och 1 ex vid Marsång, V Oxelösund 1/5 1995. Därefter har 18 spelande fåglar rapporterats från perioden 3-30/5, med *tyngdpunkten förlagd till den 5-16 maj*: Totalt 13 spelande fåglar och ytterligare 7 obsar under denna tolvdagarsperiod. Även från den 18/5 och 28/5 finns observationer av vardera 1 ex (ej spelande), vilket ger summan 31 ex rapporterade under våren (29/4-30/5). Möjligen har ytterligare någon eller några av rapporterna under våren avsett spelande fåglar, fastän detta inte angivits i publiceringen.

Endast en sommarobservation föreligger från Sörmland, nämligen 1 ex som sågs vid Kyrksjön, Floda, NO Katrineholm den 23 juli 1995.

Flyttningen under hösten är betydligt mer utdragen än under våren. Totalt har 30 ex observerats under hösten, varav de tidigaste fåglarna rapporte-

rats 15/8 och 16/8. Därefter är det ett hopp fram till den 27-28/8 med tre obsar om 1+1+5 ex, den senare obsen är från Kovakärret vid Malmköping 1977 och det är enda gången det setts mer än 2 ex samtidigt. *Flest rapporter under hösten finns från perioden 4/9-1/10* (16 obsar om 17 ex) och därefter finns ytterligare fyra obsar: 1 ex 5/10, 1 ex 11/10 och 1+1 ex

25/10. Man kan nog, trots ett litet material, ana att de flesta dubbelbeckasiner flyttar söderut genom Sörmland främst under september månad.

Sammanfattning

De lokaler som under årens lopp hyst dubbelbeckasin i Sörmland är i första hand kända och välbesökta våtmarkslokaler. Det finns naturligtvis liknande biotoper som passar arten på många andra ställen, framför allt under höstflyttningen, så denna arts uppträdande i landskapet får väl jämföras med ornitologernas val av de mest givande lokalerna. Observationerna med spelande fåglar är fördelade på Strängnäs (3), Eskilstuna (1), Katrineholm (3), Mörkö (1) samt Nyköping (10).

Före 1980 finns i Sörmland endast 5 rapporter om dubbelbeckasin, under 80-talet 10, under 90-talet 28 samt under de tre senaste åren 6, 2 resp 5 rapporter. Ökningen kan sannolikt främst tillskrivas en ökad och mer målinriktad ornitologisk akti-

vitet, inte en ökning av den förbiflyttande populationen. Men chansen att fler fåglar skall hitta lämpliga rastplatser, och kanske även häcka, har under senare år ökat tack vare arbetet med restaurering av våtmarker, ökat strandängsbete och anläggandet av nya viltvatten.

Möjligheterna att få höra detta märkliga spel kanske finns just i dina hemmamarker. Gå ut en vindstilla, skön majkväll och sätt dig i kanten av en

betad, tuvig och fuktig våtmark. Lyssna en timme runt kl.22 och du kan ha turen att få ett minne för livet – en spelande dubbelbeckasin! →

Lennart Wahlén
Blommenhovsvägen 18
611 39 Nyköping

Restaurering av Vadsjön

*Våtmarker kommer, våtmarker går.
Framtiden visar om Vadsjön består.*

Per Flodin

Sedan mitten av 1990-talet har regelbundna besökare vid Vadsjön, Husby-Oppunda med visst vemod kunnat följa igenväxningen av lokalen. De mest uppenbara förändringarna har varit minskande blåtytor och allt mer tuviga och högvuxna kantzoner. Lokalen har fortsatt haft en stor dragningskraft på fågellivet, men i takt med att biotopen blivit mer likartad över hela ytan så förefaller mångfalden i fågelfaunan minskat. Antalet besök av fågelskådare har minskat i samma takt och därigenom har antalet rapporter och kunskapen om fågelfaunans status minskat.

Nu ser det dock ut som att det finns ett hopp om att våtmarken ska kunna få tillbaka en del av sin dragningskraft. Under 2002 har Rolf Pettersson, som var med och planerade tillblivelsen av Vadsjön, jobbat hårt och framgångsrikt för att få fram resurser till en restaurering av våtmarken. Genom bidrag från Länsstyrelsen, Svensk våtmarksfond (Svenska Jägareförbundet) och sponsormedel från

en Australiensisk vinproducent (Banrock Station) finns det nu tillräckligt med medel för att påbörja detta arbete. Ett tag fanns det hopp om att man skulle kunna börja fräsa vissa partier redan under senhösten 2002, men en försenad leverans av delar till pumpstationerna innebar att man blev tvungen att flytta arbetet ett år framåt.

Även om det hade varit väldigt trevligt att se fram emot en nyfräst vård i Vadsjön, så lämnar förseningen möjligheter att på ett bättre sätt kunna följa effekterna i fågelfaunan framöver. Om besökare under 2003 vill lägga lite extra tid på att uppskatta antalet häckande par även av de vanligaste arterna, så skapas bättre möjligheter att därefter kunna följa det faktiska resultatet av restaureringen. Som tidigare kommer det att finnas en anteckningsbok i det högre av det två tornen och det går även bra att skriva in observationerna i rapportsystemet Svalan, eller läsa in på Sörmlandssvararen. →

Var

Har du aldrig varit vid Vadsjön plockar du fram ett "grönblad" eller en skaplig bilatlas och tar sikte på Husby-Oppunda k:a som ligger ca 1 mil O om Bettna och ett par mil N Nyköping. Strax väster om kyrkan ligger våtmarken. Man kör in på östra sidan skyltat Vad eller på västra sidan skyltat Torps säteri. I fågeltornet på västra sidan ligger obs-boken i vilken du noterar dina fynd.

Ekeby våtmark

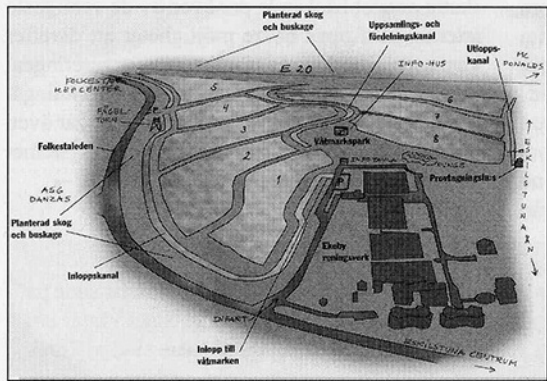
På senare år har antalet fågellokaliter runt om i landet ökat genom inte bara anläggandet av mer traditionella våtmarker utan även i form av "naturliga" reningsdammar i anslutning till reningsverk. Kända exempel i Sörmland är Brännäs våtmark utanför Oxelösund samt Ekeby våtmark i nordvästra utkanten av Eskilstuna varav den senare presenteras nedan.

Eva-Lena Hernod

Strax väster om Eskilstuna centrum, vid Ekeby reningsverk, har Eskilstuna Energi & Miljö anlagt en av Sveriges största våtmarker. Syftet är att reducera kväve- och fosforutsläppen till Eskilstunaån, Mälaren och Östersjön. På köpet fick vi fågellokalfattiga Eskilstunabor äntligen en ny och spännande närlokal att spana i. Våtmarken ligger inklämd mellan E20 och Folkestaleden ca 3 km utanför centrum. Den togs i bruk våren 1999.

I våtmarken finns åtta dammar med en total dammyta av 28 ha, hela våtmarken är på 40 ha. Dammarna 1-5 är stängda för besökare men kan avspanas från stigen som går förbi info-huset och även från fågeltornet. Fågeltornet nås från Folkestaleden och det är tillåtet att parkera precis vid tornet. Damm 5 kan endast avspanas från tornet. Runt dammarna 6-8 får man ströva hur man vill. Nere vid ån finns små broar som leder ut till en brygga. Info-huset är ej färdigställt ännu och i anslutning till huset kommer förmodligen någon form av plattform/torn att byggas. Nära parkeringen finns en info-tavla och där ligger en observationsbok i en brevlåda. Här inhämtar man senaste nytt och skriver in sina egna obsar från våtmarken.

För att få ut något av sitt besök vid våtmarken bör man ha gott om tid på sig. Ett snabbt span på fem minuter ger inte så mycket, istället passar våtmarkens inre delar bra för en "big sit" (se förra numret av FiS red:s anmärkning). Mycket i matsäcken och en stol rekommenderas. Info-huset är en strategisk plats som är väl lämpad för ett långt spaningspass. Dessutom kan man söka skugga bakom huset om man råkar befinna sig i våtmarken en het sommardag. Från info-huset gör man sedan utfärder ned längs stora stigen som går mellan dammarna 3-5 och 6-8. Klokt är att också kolla upp dungen med döda träd som ligger ned mot ån öster om info-tavlan. Där brukar vara gott om småfågel och rörhönsen kan gömma sig där. Vill man ha total koll på området är det bäst att gå ett helt varv runt dammarna 6-8 och även besöka fågeltornet för att spana av damm 5.

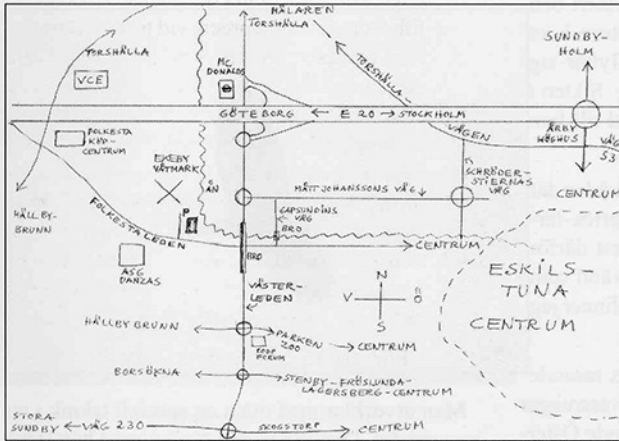
Bilder publicerade med tillåtelse av Eskilstuna kommun. Flygfoto: Svante Remshagen

I damm 3, in mot damm 4, fanns tidigare en nedsänkt vall där vidare trivdes. Tyvärr har detta enda vadarställe nu blivit förstört av vegetation som drivit dit och korkat igen den lilla gytjebanken. Vi väntar otåligt på att Energi & Miljö skall ordna ett nytt vadarställe. Vid ett tillfälle för några år sedan uppstod något fel i våtmarken och en damm blev halvt torrlagd. Gytjebankar kom i dagen och vadarna regnade ned från himlen. Då var det fest för oss fågelskådare. Det ryktas om att Energi & Miljö har planer på att anlägga våtmark även norr om E20. Förutom fåglar finns en hel del spännande växter på ruderatmarken mellan dammarna.

Folkestaleden. Kommer man från Katrineholm kör man väg 230 in mot Eskilstuna. Strax innan Skogstorp finns en nybyggd rondell. I rondellen tar man vänster mot E20/Torshälla/Parken Zoo och följer Västerleden mot Torshälla (flera rondeller) tills man passerar över ån. Följ därefter skyltningen mot Folkesta och bilgodsterminal. Den som kommer från Nyköpingshallen, väg 53, får det litet besvärligare. Lättast är att vid Årbyns höghus åka upp på E20 och åka en bit västerut mot Göteborg. Sväng av vid Mc Donalds och följ skyltningen mot Folkesta och bilgodsterminal. Ett tips oavsett vilket håll man kommer ifrån är att ta med sig en telefonkatalogskarta.

Skiss av Eva-Lena Hernod

Vägbeskrivning

För att komma till våtmarken är det lättast att utgå från E20. Sväng av vid Mc Donalds och följ skyltningen mot Folkesta och bilgodsterminal hela tiden. Kommer man E20 västerifrån kan man ta av vid första avfarten mot Torshälla och Folkesta köpcentrum. Sedan åker man rakt fram förbi köpcentrumet och följer vägen, Folkestaleden, rakt fram i 2 km för att nå Ekeby våtmark. Vid infarten till våtmarken sitter en skylt där det står Ekeby våtmark. Sväng in där och parkera bland träden nära info-tavlan. Tornet ligger utefter Folkestaleden, en bit bortom ASG/Danzas. Befinner man sig mitt inne i centrum är det bara att följa Kungsgatan västerut och som så småningom övergår i

Några häckande fåglar

Smådopping, årta, brunand, rörhöna, mindre strandpipare, rödbena (-00), skrattmåskoloni, fisktärna, ängsplommar, sydlig gulärta, näktergal, hämpling och steglits.

Några tillfälliga gäster

Svarthakedopping, sångsvan, bläsand, skedand, snatterand, stjärtand, bergand, gravand, salskrake, havsörn, fiskgjuse, bivråk, duvhök, tornfalk, lärkfalk, pilgrimsfalk, större strandpipare, ljungpipare, roskarl, kärnsnäppa, spovsnäppa, mo-snäppa, småsnäppa, svartsnäppa, brushane, smalnäbbad simsnäppa, rödspov, myrspov, storspov, dvärgmå, silltrut, hornuggla, kungsfiskare, rödstrupig plommar, blåhake, törnskata, varfågel, vinterhämpling och rosenfink.

Några växter

Kanadabinka, gråbinka, skärvinda, riddarsporre, råttsvingel, taggsallad, klätt, blåklint, småsporre, backnejlika, åkerkulla, smällglimm, stenkorsört (-00), duvsvicker, sparvsvicker, hummelucern, hesperis och såpnejlika. →

Fåglar så in i vassen

Som fågelskådare upplärd/-fostrad under senare decennier kan man lätt glömma att det för inte så länge sedan fanns en hel del mer att upptäcka i hemmamarkerna än idag. Tage tar oss återigen med på en resa till tiden innan sökare och svarare.

Tage Wahlberg

Redan under skoltiden drev mig nyfikenheten ut i vassen kring Hosjön invid Malmköping. Jag blev både överraskad och mäktigt stolt när jag efter bara tioalets meters vadande i vassen upptäcker ett rörsångarbo vackert upphängt mellan några rörs-tammar, ungefär i ansiktshöjd.

Ingen fågel syns till, men ett knasterortt och strävt varningsläte hörs någon bit bortom boet och det prasslar starkt när fågeln förflyttar sig mellan vassrören, utom synhåll för mig. Sikten i vassdjungeln inskränker sig på sin höjd till fem meter.

Jag är snabbt framme vid boet och skådar där fyra underbart vackra ägg. Blir nästan sprick-färdig av stolthet inför fyndet, kanske mest därför att rörsångaren vid denna tid inte var känd som häckfågel i trakten. Men, detta till trots, finner jag efter en stund ett bo till. Vilken turdag!

Nu hade jag fått blodad tand och i ett rasande tempo genomsökte jag systematiskt alla vassruggar runt Holsjön och den öster därom liggande Östersjön. Det visade sig ganska snart att rörsångaren uppenbarligen var en mycket vanlig "raritet" här. Fann dessutom i förbifarten i tuvmarkerna före rörvassen bon av både sävsångare och sävsparv. Lyckan fullkomnades dock först när jag stod inför det första boet av vattenrall med tio ägg i en gigantisk rörbunke ute mot öppna vatten i Östersjön, nedanför gården Siggennäs.

Efter dessa händelser har många givande vandringar företagits i vassdjunglerna runt våra slätt-sjöar och åtskilliga erfarenheter likt kastvedsträn staplats på hög i huvudet. Det är en alldeles speciell känsla att mol allena befinna sig inne i ett mäktigt vasshav, så enormt annorlunda vistelsen i skogen. Man är helt utlämnad åt sig själv och genom

det begränsade synfältet förloras helt all kontakt med omvärlden. Man ser en skymt av himlen rakt upp och vassmörkret sluter sig några fåtal meter runt om och det rasslar och låter överallt. I begynnelsen en kuslig känsla som man snabbt lär sig leva med.

Brun kärrhöök Foto: Göran Altstedt

Man utvecklar med tiden en speciell teknik i att vassvandra. Den går ut på att man med händerna drar ihop vassen framför sig och sedan vandrar på denna vassmatta som på en spång. Risken är därvid minimal att trampa igenom den rotmatta som vassen växer på och som i princip består av en flytö. Står man still alltför länge, sjunker denna rotmatta långsamt och man kan till sist finna sig stående med vattenlinjen under hakan. Här gäller definitivt regeln att aldrig ta sig vatten över huvudet!

Under många av mina vassvandringar har jag mött den näpna vattensorken, som oftast kommit simmande likt en "minibäver" mellan vassrören. Då och då finner man hennes flytbo och i början brukade jag nyfiket pillra ett håll i botaket för att komma åt att se de nakna och blinda små ungarna däri. De

liknar små griskultingar i miniatyr. I närheten av dessa bon finner man ofta små plattformar av sävbitar och därpå små spillningspyramider efter vattensorkarna. Ett möte med vattensorken är alltid ett lika trevligt inslag i vasslivet.

Första gången jag fann den bruna kärhökens bo hade tiden runnit in en bit på 1950-talet och platsen för fyndet var sjön Skundern och i det mäktiga vassområde som täcker viken in mot Sofielund. Jag hade föregående dag nogsamt penetrerat enbuskarna i den betesmark som löper utmed viken och därefter sjunkit ihop på stranden och slumrat in för natten. Minns ännu i denna dag att natten var kall. Är det något man lär sig som fågelskådare, så är det att frysa!

Jag minns bestämt att jag överlevde natten och under de tidiga morgontimmarna företogs ett terränglopp i kreaturshagen, varefter jag kände mig mogen att vada ut i vassen. Långt in i detta vasshav ser jag på lite håll det på vattenytan nedkasade kärhöksboet och ser mig däri iakttagas av tre vildögda ungar. Vattennivån når över midjehöjd och

jag kan svårligen avgöra om det var kylan eller upphetsningen som fick mig att hacka tänder.

Jag för sakta vänsterarmen över de halvstora ungaras huvuden och – vips! – naglar de fast klorna i en prydlig rad utmed armen. Larmet från ungarna är nästan öronbedövande. Minns dock att ringmärkningsproceduren blev desto mera bekväm! Det var bara att klämma fast en ring om vartannat ben och därefter försiktigt lirka loss de sylvassa klorna.

Trots allt man tvingas genomlida under en vassvandring, förklarar detta genom det lyckorus som värmer kroppen vid varje framgångsrikt bofynd och jag kan varmt rekommendera envar att söka lyckan i denna så helt väsensskilda miljö. Överallt sjuder det av liv och trots att man är helt utlämnad åt sig själv känner man sig allt annat än ensam. Känslan av samhörighet med denna säregna livsmiljö inverkar stärkande på både kropp och själ. —

Svalantrix

Under denna rubrik har vi för avsikt att sprida information om funktioner i rapportsystemet Svalan till användarna. I första hand kommer vi lyfta fram detaljer som gör användandet enklare för rapportören.

Per Flodin

Ett grundtips för att se hur man kan använda informationen i form av rapporterna som kommer in i Svalan är sidan "Dagens fågel" <http://svalan.environ.se/rappsysst/dagens.asp>. I kolumnen till höger finns flera bra exempel på detta som t.ex. pågående invasioner, frekvensdiagram, atlasinventeringar m.m.

En ny funktion som bör lyftas fram är "Min obsbok". Klicka på länken och logga in med ditt rapportörs-id. Då visas ett kalenderark för innevarande år där de dagar man rapporterat till Svalan är markerade. När man klickar på ett enskilt datum visas de personliga rapporterna för denna dag lokal

för lokal i ett utskriftsvänligt format. Det går inte att lägga till några rapporter i detta läge, men via antalsciffran kommer man åt rapportarket för varje enskild observation och kan skriva in en kommentar eller ändra uppgifter om antal, ålder, lokal m.m. En annan bra funktion här är möjligheten att skriva in en dagboksanteckning om de lokaler man rapporterat ifrån, som man finner under rubriken "Dagblad". Den text som skrivs in här kan man välja att hålla för sig själv, men om man inte gör det så visas den för övriga användare. Här finns möjligheten att beskriva omständigheter som kan vara bra för andra att veta t.ex. isläget, leriga vägar och parkeringsmöjligheter. —

Göktyta

Sedan 1995 bedrivs ett holk- och ringmärkningsprojekt ägnat göktyta i Eskilstunatrakten. Bakgrunden till projektet var och är göktytans tillbakagång. Nedan följer en översiktlig bakgrund och sammanfattning av hittills gjorda iakttagelser i detta projekt.

Leif Carlsson

Hittills har ca 150 holkar satts upp, flertalet uppsatta i betesmark, men även ett mindre antal i utfyllnadsmark och industrimark. Vår erfarenhet så här långt är naturligtvis begränsad, men tillgången till lämpliga bohål verkar kunna vara en begränsande faktor. Det typiska för den holk vi erbjuder tytan är att den är djup, ca 400 mm från hålets underkant till botten. Övriga mått; Botten 100-110 x 110 mm och håldiameter 32 – 38 mm. Vi har också haft tytan i starholkar med ett hål som stänger staren ute. Antalet holkhäckande tytor blir större om minst två holkar hängs upp nära varandra.

På detta sätt, och med den beskrivna holktypen, får vi i snitt göktytehäckning i ungefär var 10:de holk. Detta tycker vi är bra med tanke på hur oerhört sällan göktyta accepterar eller får tillgång till vanliga holkar.

Varför vill tytan ha en djup eller rymlig holk och bohåla? Vi tror att ungarna i slutet av tiden i boet måste kunna klättra upp på väggarna för att inte bli nersmetade av syskonens träck. Holkens insida måste alltså göras klättrvänlig. Föräldrafågeln slutar att bära ut spillning då ca en vecka (?) återstår av botiden. Kullen är stor, upp till 10 – 12 ungar är inte ovanligt, och då krävs det utrymme och väggyta att fly undan på.

Varför minst två holkar tätt in på varandra? Jo, talgoxe tar mycket ofta ena holken i besittning tidigt. Möjligen hinner mesarna fylla holken med mossa och grunda upp den varför den blir intressant för tytan. Det som återstår i form av

bohål när tytan kommer är i så fall den alternativa holken. Som nämns ovan så häckar göktyta som bekant mycket sällan i uppsatta holkar.

Kanske finns en koppling mellan ovanstående funderingar och tytans dragning till håliga gamla frukträd. Håligheter i dessa tycks vara djupa och till sin karaktär sådana att andra hålhäckare mindre ofta lägger beslag på dom. Om det ligger något i resonemanget ovan finns antagligen en risk att nybildningen av lämpliga bohål inte sker i tillräcklig omfattning.

Arten är i våra trakter klimatkänslig. Ungdödligheten i merparten av våra holkar har varit förfärande stor regnrika somrar. En parameter som inte får räknas bort.

Holktaket görs öppningsbart med tanke på rengöring, inspektioner och ringmärkning av ungar. Med taket öppningsbart förlängs den tillgängliga tiden för märkning av ungar. Det är betydligt lättare att förhindra stora ungar och kullar att ”explodera” med ett öppet tak än med en öppen framsida. Enligt vår erfarenhet är göktytan betydligt mer störningskänslig för inspektioner än flertalet andra hålhäckare.

Under fjolåret fångades och ringmärktes för första gången i vårt projekt några av föräldrafågeln. Det kommer att bli mycket spännande och se om någon av dom återkommer. Dom kan förhoppningsvis med tiden ge en bild av ortstrohet för och livslängd hos adulta fåglar, d.v.s. ge oss en mer fullständig bild av tytans situation i vårt landskap. →

Det skulle vara roligt om Du som hänger ut holkar åt göktyta, eller har annan erfarenhet av arten, hör av Dig till någon av nedanstående. Det vore också roligt om fler ville delta och samla erfarenheter. Vi är som Du märker redan några som gör det. Om Du är intresserad kan Du höra av Dig till Roland Staav på Naturhistoriska Riksmuseet, eller till någon av följande i Eskilstuna: Kent Carlsson 016/21048, Leif Carlsson, 016/ 514181 eller Mati Nömm 016/145999.

Hartsö-Enskär fågelstation 2002

Meddelande nr 68 från Hartsö-Enskär fågelstation

Verksamheten under året bestod som vanligt av häckningsstudier och ringmärkning av tättingar på södra Enskär under hösten. Tack vare ekonomiskt bidrag från länsstyrelsen skedde åter inventering efter höksångare, men åter med negativt resultat. Tordmularna hade ett dåligt häckningsresultat p g a minkepredation och höstens ringmärkning var den blygsammaste under hela vår existens. Personalbrist rådde, men 20 personer var förtjänstfullt och ideellt engagerade under höstens verksamhet. Nattfångst av pärlugglor gavs i alla fall som belöning för den insatsen.

Röjningarna på södra Enskär är avslutade och en del uppsnygningar kvarstår innan fångstområdet får sin nya och lite mer öppna karaktär. Detta arbete har skett i samarbete med länsstyrelsens naturvårdsenhet.

Ekonomi har även under 2002 varit relativt god, främst tack vare försäljning av egentillverkade fågelholkar.

Under hösten besöktes stationen av ett flertal grupper och enskilda, som alla guidades i anslutning till ringmärkningsarbetet.

Lennart Wahlén

VERKSAMHETSPERIODER

Enstaka besök gjordes i området öster om Enskär under februari-april, därefter följde höksångarinventering på Enskär m.fl. intilliggande öar samt häckfågelstudier och ringmärkning av tordmular i maj-juli, innan höstens ringmärkning genomfördes i augusti-oktober. Året avslutades med fyra besök i området under november-december, men för ovanlighetens skull lade sig isen ute i skärgården redan vid juletid. Under året blev det 68 aktivitetsdagar, vilket är ca 20 % mindre än normalt.

Under hösten kunde vi p.g.a. stora svårigheter att rekrytera ringmärkare hålla verksamheten igång endast sex veckor, den kortaste säsongen någonsin sedan höstringmärkningen permanentades i slutet av 1960-talet. Totalt blev det 48 dagars nätfångst med fast bemanning 18/8-22/9, 29/9-5/10 och 12-13/10. Ringmärkning skedde även den 16/10 och 9/11.

PERSONAL

Från stationsledningen framförs ett varmt tack till samtliga medhjälpare, vilka under hösten arbetat helt ideellt med ringmärkningen under det antal dagar som anges inom parentes nedan.

Ringmärkare: Göran Altstedt (7), Kent Carlsson (5), Lillemor Däckfors (6), Anita Eriksson (6), Nicke Helldorff (5), Christer Larsson (8), Jan Oldebring (2), Gunnar Sjöo (15) och Lennart Wahlén (12).

Assisterer: Kalle Brinell (4), Per-Åke Hägerroth (7), Ola Jonsson (6), Jan Karlsson (4), Linda Oldebring (2), Marcus Oldebring (2), Berth Olausson (8), Rakel Sjöo (15), Bitte Wahlén (4), Niklas Wahlén (4) och Olle Wahlén (4).

VÄDRET UNDER HÖSTEN

Augusti: Under månadens andra hälft, då verksamheten var igång på Enskär, var det mycket varmt och torrt i samband med högtrycksväder. Rekordnoteringar var nära att slås, t ex var medeltemperaturen vid sörmalandskusten ca 5 grader över den normala och på Enskär kom det endast några få regndroppar under hela månaden. Nattens lägsta temperatur var ofta uppemot 20 grader och den högsta dagsnoteringen är från den 23/8 med +26 grader (inne över fastlandet var det dock 25-30 grader varje dag). Förutom under månadens två sista dagar, då det blåste som mest W 12 m/s på kvällen den 30, var det mest svaga vindar under hela perioden.

September: Under den första hälften av september var dygnsmedeltemperaturen fortfarande ovanligt hög, ca 4 grader varmare än normalt. I mitten av månaden blev det dock betydligt kallare och det kyliga vädret fortsatte månaden ut. I östra Sörmland var september 2002 en av de torraste på över 100 år och nya solrekord noterades på flera håll. Samtidigt var havsvattnet betydligt varmare än normalt och fortfarande i slutet av månaden var överskottet ett par grader.

På Enskär uppmättes högsta dagstemperaturen under de två första veckorna till 20-24 grader och på nätterna var det ofta 13-15 grader som lägst. Ett präktigt norrsken kunde avnjutas sent på kvällen den 9.

Från den 15 blev det betydligt kyligare, med något undantag blott 12-15 grader under dagarna och ned mot +5 grader under nätterna.

Svaga-måttliga vindar av varierande riktning rådde under hela månaden, dock två dagar med minst 10 m/s. Den 18 noterades NV 10 m/s och på morgonen den 20 blåste det SO 13 m/s och därefter åter O 17 m/s på eftermiddagen samma dag i samband med en vindkantring (efter att det hade varit svag vind mitt på dagen).

Sammanlagda nederbörden under månaden blev 10 mm, vilket är ca 25 % av det normala, det mesta (6 mm) föll den 20.

Oktober: Månaden blev kallare än normalt i hela landet (vid sörmalmskusten 3 graders temperaturunderskott), men de fyra första dagarna var det varmt och vackert väder på Enskär. Den 5 kom en front in från väster och gav 4 mm regn under natten med åtföljande friska N-vindar och betydligt kyligare väder. Den 12-13 var det ostadigt med friska O-vindar och lite regn i luften. Månadsnederbörden var f ö nära den normala i området.

INVASIONSARTER

Arturvalet baseras på den lista som upprättats inom projektet Nordiska Invasionsfåglar. Under hösten 2002 var det pärluggla samt siskor och korsnäbbar som höjde sig lite över mängden och visade invasionstendenser.

Sidensvans Foto: Göran Alstedt

Pärluggla *Aegolius funereus*

Som brukligt vid invasionsuppträdanden dök den första fågeln upp i månadsskiftet augusti/september och totalt ringmärktes 19 ex under perioden 2/9-3/10. Ytterligare 3 ex hamnade i näten men dödades av något rovdjur, antingen mink eller räv.

Fyra av de ringmärkta fåglarna var adulta, övriga var årsungar. Fångstomständigheterna antyder att fåglarna kom norrifrån, inte österifrån över havet, och det indikerar i sin tur ett skandinaviskt ursprung på denna flyttningsrörelse.

Det finns fortlöpande ett mönster där man kan se 3-4 års intervall mellan invasionerna, även om det inte varit lika tydligt under senare år. Vid närmast föregående flyttning 1999 märktes 33 ex. Vid "små" invasioner händer det att flyttning sker även nästkommande höst, så det kan mycket väl dyka upp pärlugglor redan hösten 2003 igen. Annars får vi vänta till 2005 eller 2006 på nästa större pärluggelflyttning.

Spillkråka *Dryocopus martius*

Normalt uppträdande. Tolv obsdagar 9/9-12/10 samt 9/11 och 27/11, totalt 5 ex märktes.

Större hackspett *Dendrocopos major*

Färre obsar än genomsnittligt, sedd blott 6 dagar/6

9-3/10 och endast 1 ex märkt.

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

Nio obsdagar 27/8-3/10 och 2 ex märkta, troligen av lokalt ursprung.

Sidensvans *Bombycilla garrulus*

Observerad endast i november: 3+15 ex 9/11 och 7+25 ex 27/11.

Svartmes *Parus ater*

En enda obs: 1 ex fångades 2/10 och troligen samma individ hördes även 3/10. Trots att 1233 ex ringmärktes 1965-2002 så är arten inte årsviss på Enskär, en typisk invasionsart!

Blåmes *Parus caeruleus*

Noterad 41 dagar under hösten (av totalt 48) och 48 ex ringmärkta. Den låga summan har delvis sin förklaring i att fångst skedde blott åtta dagar i oktober.

Talgoxe *Parus major*

Noterad 42 dagar under hösten och 23 ex ringmärktes. Se kommentar under blåmes.

Nötväcka *Sitta europaea*

Två obsar av enstaka ex, 21/9 och 29/9. Se kommentar under blåmes.

Trädkrypare *Certhia familiaris*

Tretton obsdagar och 10 ex ringmärkta. Se kommentar under blåmes.

Nötskrika *Garrulus glandarius*

En observation: Hörd den 9/9.

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes*

En observation: Hörd den 1/9.

Gråsiska *Carduelis flammea*

Första obs den 15/9, därefter s.g.s. daglig med 13 obsdagar t.o.m. den 5/10, endast 1 ex märkt. Se kommentar under blåmes.

Bändelkorsnäbb *Loxia leucoptera*

Två observationer under denna hösts omfattande invasion av arten. Den 16/10 gjorde 3 ex sträckförsök och den 27/11 sågs 1 ex (ev. 2 ex) flyga omkring över södra udden på morgonen. Se även kommentar under blåmes.

Mindre korsnäbb *Loxia curvirostra*

Tio obsdagar 29/8-16/10 samt tre i november, ett

exemplar ringmärktes. Minst 700 ex noterade, men antalet var säkert betydligt större (se bl.a. kommentar under blåmes). Enbart den 9/11 sträckte närmare 500 ex, varav största flocken bestod av 45 ex.

Större korsnäbb *Loxia pytyopsittacus*

Endast en obsdag, den 9/11 sträckte ca 20 ex i form av tre olika flockar.

Obest.korsnäbb *Loxia sp*

Två obsdagar, 1/9 och 21/9.

Domherre *Pyrhula pyrrhula*

Tre obsar under ordinarie höstsäsong (14/9, 3/10 och 13/10) samt varje bemannad dag i november (5/11, 9/11 och 27/11). Två ex ringmärktes, se även kommentar under blåmes.

Följande invasionsarter arter har ej observerats under 2002:

Fjälluggla, hökuggla, sparvuggla, hornuggla, gråspett, vitryggig hackspett, tretåig hackspett, stjärtmes, talltita, lappmes, snösiska och tallbit.

ÖVRIGA OBSERVATIONER

Under år 2002 observerades 160 fågelarter inom stationens verksamhetsområde, varav prärielöpare och större piplärka var helt nya för området. Därmed har nu 259 arter setts under åren 1965-2002.

Här nedan redovisas några av de mest intressanta observationerna under året. Ytterligare information lämnas under rubriken Ringmärkning, medan observationerna av vissa andra arter presenteras enbart i den sömländska fågelrapporten för år 2002 (Supplement).

Om inte annat anges, så har observationerna gjorts vid Enskärs södra udde. Med "de yttre skären" avses området kring Hamnskär/Garkast.

Smålom *Gavia stellata*

Rastande och sträckande fåglar noterades under tre dagar i feb-mars, sex dagar i sep-okt samt två dagar i nov-dec. Totalt 26 ex, varav en flock om 6 rastande ex vid Storö den 17/3.

Gråhakedopping *Podiceps griseigena*

Observerad tretton dagar under tiden 5/9-14/12,

men troligen rörde det sig om högst 8-10 ex. De flesta rastande vid södra Enskär.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Enda kolonin i området finns på Långö Trutbåda, strax utanför fågelskyddsområdet. Där häckar sedan flera år tillbaka några hundra par och den kolonin verkar stabil.

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Endast två obsar: 3 ex den 21/9 och 12 ex den 4/10, alla sträckande mot SV.

Prutgås *Branta bernicla*

Tre obsar: 60 ex sträckte mot SV den 4/10. I övrigt rastade 1 ex den 4-5/10 och 2 ex den 12/10 vid södra Enskär.

Gravand *Tadorna tadorna*

En säker häckning; Ett par med ett tiotal små ungar vid Enskär i början av juni. Däremot sågs inga kullar kring Storrö/Garkast där några par brukar häcka. Minst 14 ex sågs i det området den 29/3 och den 2/4 fanns fyra par utspridda på olika skär, men senare alltså ingen lyckad häckning noterad. Minkpredation?

Snatterand *Anas strepera*

Inte sedd årligen, nu rastade 2 ex vid Enskär den 19/9.

Vigg *Aythya fuligula*

Tre bofynd vid de yttre skären den 5/7.

Alförrädare *Polysticta stelleri*

En hona rastade tillsammans med gräsänder vid St Garkast den 20/2 och en adult hane rastade vid södra Enskär tillsammans med ejdrar den 16/10.

Antal obsdagar för **ROVFÅGLAR** under hösten: Havsrör (32), brun kärnhök (1), obest. blå-/ängs-/stapphök (1), duvhök (3), sparvhök (31), ormvråk (9), fjällvråk (4), fiskgjuse (17), tornfalk (2), stenfalk (5; bl a sträckte 7 ex mot SV den 4/10), lärkfalk (1) och pilgrimsfalk (2: 10/9 och 5/10).

Trana *Grus grus*

Fyra obsdagar under hösten. I början av oktober var aktiviteten på sydflyttande tranor mycket stor. Sent på kvällen (strax efter kl.23) den 1/10 sträckte en flock lågt över stationen mot väster. De flög lågt och ropade ivrigt, även flera ungfåglar hördes, innan

de försvann mot Hävringe/Oxelösund.

Två dygn senare (3/10) kom i mörkret (kl.19:30) två flockar lågt in över södra Enskär från NO, vände när de kom ut över havet, ropade ivrigt samtidigt som de flög runt ett par varv över stationen innan de allesammans landade på Gölklubben vid Gråshålet. Flockarna kunde räknas tämligen noga innan de landade och de innehöll 30 ex (inkl. minst 3 pipande ungfåglar) respektive 20 ex. Strax efter kl.21 hördes de ropa igen och i mörkret lyfte de allesammans för att flyga in mot Hartsö.

På morgonen den 4/10 sträckte 21 ex (inkl. 1 juv) mot SV över Enskär, kanske var det den mindre flocken från föregående kväll.

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Fyra obsdagar 24/8-14/9, totalt 13 rastande och 9 sträckande fåglar.

Sandlöpare *Calidris alba*

Vid Garkast rastade 2 ex den 15/8 och även den 24/8, möjligen nya fåglar.

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Den 21/7 rastade 3 ex och sträckte 1 ex, den 24/8 rastade ca 10 ex och den 27/8 rastade 1 ex, samtliga observationer från de yttre skären.

Skärnsnäppa *Calidris maritima*

Under eftervinter/vår sågs 9+50 ex den 3/2, 130 ex den 20/2, ca 180 ex den 17/3 och 350 ex den 2/4. Den sistnämnda flocken (som kunde räknas noggrant) är den största som någonsin setts i området!

Under förvintern gjordes få besök i ytterskärgården men skärnsnäpporna fanns nog på plats i normal omfattning, enda obsen är från den 14/12 då en flock om ca 200 ex rastade.

Dvärgbeckasin *Lymnocyrtus minimus*

Ett exemplar sågs rasta den 28/9 och en annan individ fångades den 4/10.

Roskarl *Arenaria interpres*

Arten fanns på 4-5 olika skär i juli, men ingen häckning noterad vilket är ovanligt.

Prärielöpare *Tryngites subruficollis*

Ett exemplar sträckte förbi södra Enskär mot SV den 1/9. Den sågs på nära håll när den kom över Gråshålet och passerade alldeles över

observatörerna vid stängslet. Första fyndet av arten vid stationen och i rapportområdet. Observationen är ännu ej granskad av Rk.

Ytterligare 18 arter **VADARE** observerades under 2002, bl.a. kustpipare (5 obsar), småsnäppa (2 obsar), myrspov (3 obsar) och småspov (2 obsar).

Bredstjärtad labb *Stercorarius pomarinus*

En adult fågel sträckte mot NO den 12/5.

Lab *Stercorarius parasiticus*

Ingen säkert lyckad häckning detta år. Tre par kläckte fram ungar som dock troligen ej blev flygga. Minkpredation?

Sillgrissla *Uria aalge*

Häcker inte i området. En obs i mars (1 ex) och en i juli (2 ex).

Tordmule *Alca torda*

På de sexton skär som tordmularna häckar kunde under 2002 endast ca 120 häckningsförsök konstateras. Det är åter en minskning jämfört med året innan och en nedgång med ca 10 %. Sett över de senaste fyra åren har det skett en minskning med ca 30 % och jämfört med när populationen var som störst så är det i stort sett en halvering av häckbeståndet.

Redan den 25/6 konstaterades att det på Hamnskär inte stod rätt till med blott ett tiotal bofynd, jämfört med ca 100 bon när det var som mest. Att mink besökt flertalet skär i den östra delen av fågelskyddsområdet råder ingen som helst tvekan om, bl.a. hittades 15 adulta trutar (12 grå-, 2 havs-, 1 sill-) och en adult strandskata nyss ihjälbitna på St Tärnskar den 5/7.

På flera skär noterades misslyckade tordmulehäckningar och försvunna ungar, i de flesta fallen sannolikt ett resultat av minkens framfart.

Totalt ringmärktes 30 boungar av tordmule under 2002, vilket är blott en tredjedel av den högsta årssumma som uppnått tidigare.

Tobisgrissla *Cephus grylle*

Allt fåtaligare under häckningstid, troligen högst fem par under 2002. Ingen säkerställd häckning.

Ringduva *Columba palumbus*

Vinterobservation: 1+1 ex sedda vid Hartsö respektive södra Enskär den 3/2, möjligen samma

individ.

Jorduggla *Asio flammeus*

Ett exemplar sågs flyga vid skären öster om Enskär den 3/10.

Större piplärka *Anthus richardi*

Den 19/9 stöttes en rastande större piplärka på den betade strandängen innanför Gråshålet. Den lockade och flög iväg upp över Enskär och kunde därefter inte återfinnas. Första säkra fyndet vid Enskär.

Höksångare *Sylvia nisoria*

Ingen obs under häckningstid, trots inventering. Under hösten ringmärktes 2 ex i slutet av augusti.

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*

En hona sågs på södra Enskär den 22/5 och under hösten ringmärktes 3 ex under fyra obsdagar den 17-29/9.

Törnskata *Lanius collurio*

Mycket fåtalig på Enskär under häckningstid, endast ett par 2002, och arten har minskat parallellt med höksångaren under de senaste 10-20 åren.

Stenknäck *Coccothraustes coccothraustes*

En hane stationär på södra Enskär den 3/2.

Lappsparr *Calcarius lapponicus*

Under våren en sträckande redan den 31/3, under hösten sex obsdagar 2/9-3/10.

RINGMÄRKNINGEN

Totalt fångades endast 935 ex under hösten, vilket med hänsyn taget till arbetsinsatsen är den den lägsta summan sedan verksamheten startade 1965!

Under häckningstid ringmärktes dessutom 40 boungar vid de yttre skären: Labb 3, fiskmåås 4, havstrut 1, silvertärna 2 och tordmule 30.

Bland invasionsarterna så var det endast pärlugga, siskor och korsnäbbar som flyttade i sådan omfattning att de kunde ge skäl för namnet. Tjugotvå pärlugglor fångades men blott en gråsiska och en mindre korsnäbb. Korsnäbbarna är erkant svåra att få ner i näten och när flyttningen av gråsiska tog fart så hade vi redan avslutat vår fångst.

Den främsta orsaken till att årssumman blev så extremt låg var dock att kungsfåglarna var som

bortblåsta denna höst. Orsaken till detta är dock mystisk, eftersom sommaren var en av de bästa vädermässigt och värmen höll i sig långt in på hösten. Likaså var föregående vinter inte speciellt besvärlig heller. Fenomenet med få kungsfåglar har dock noterats vid de flesta fågelstationerna i södra Sverige och en sammanställning är under utarbetande.

Det var dock flera arter som var fåtaliga i nätmaskorna, t ex togs endast 3 svartvita flugsnappare och 8 trädgårdssångare. Vissa dagar i aug-sep var det nästan fågeltomt på södra Enskär. Fåglarna kanske valde en annan flyttningsstrategi i det granna högtrycksvädet?

Rödhaken blev nu ”största” art med 242 ex, följd av lövsångare (83) och kungsfågel (80). Gärdsmyg (44), ärtsångare (69) och grå flugsnappare (34) höll ställningarna relativt bra.

ÅTERFYND OCH KONTROLLER

Under året erhöles genom RC:s försorg rapporter om 9 återfynd av 7 arter från våra egna märkningar samt data avseende 4 främmande kontroller gjorda på Enskär.

Av återfynden gjordes tre i Sverige (varav två på Landsort), två i Polen respektive Frankrike samt ett vardera i Lettland och Ryssland.

Av de tre tordmularna som gav återfynd så kom två från Polen och en från Lettland. Åtminstone två av dem hade dött i fisknät, vilket är den vanligaste dödsorsaken bland våra återfynd av tordmular.

Vi har märkt endast åtta ringduvor genom åren och nu kom det första återfyndet när en fågel blev skjuten i januari på trolig övervintringsplats i Frankrike. Även en taltrast sköts under vintern i Frankrike.

En större hackspett märkt på Enskär hittades död i Närke påföljande år och en kungsfågel var i mars på väg norrut vid Kaliningrad efter märkning på Enskär hösten dessförinnan och trolig övervintring på kontinenten.

Både en finsk sparvhök och en törnsångare märkt i norra Uppland passerade Enskär på väg söderut i september.

Flera kortdistansfynd gjordes detta år, en svarhätta flög under en natt från Tovetorp till Enskär (35 km) och en blåmes kom från Landsort till Enskär på fem dagar.

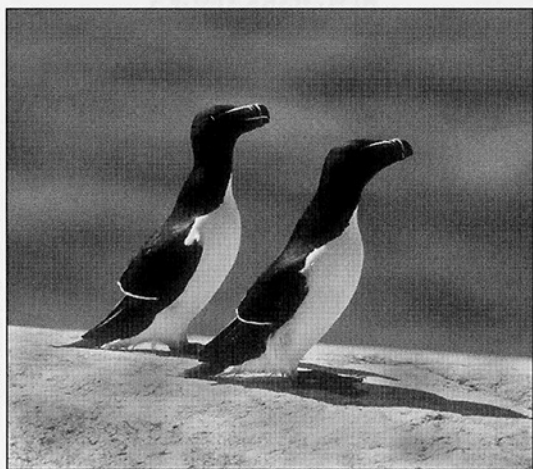
Två andra fåglar gjorde tvärtom, de hamnade på Landsort efter att ha märkts på Enskär. En koltrast och en häckande gulspurv kontrollerades på våren efter märktillfället.

Märkningarna och kontrollerna har gjorts på Enskärs södra udde (58.41N/17.28E), Bälinge socken, Södermanland, om inget annat anges. Understrukna ringnummer anger att ringen har sänts in till Ringmärkningscentralen (Box 50007, 10405 Stockholm).

Återfynd inrapporterade under 2002

TORDMULE Alca torda
8.086.069 Bounge
960719 Höga Ålkråkshällen
011215 Stegna-Plaza, Gdansk, POLEN
495 km SSO - 5 år 150 dagar
Under förruttnelse, intrasslad i fisknät på stranden.

TORDMULE Alca torda
8.099.757 Bounge

990707 Torskbåden
000415 Zalew Wisslany, Elblag, POLEN
497 km SSO – 283 dagar
Inga återfyndsuppgifter

TORDMULE *Alca torda*
8.102.431 Bounge
000709 Stora Garkast
021005 Till havs utanför Daugava, LETTLAND
420 km OSO – 2 år 88 dagar
Nyligen död i fisknät

RINGDUVA *Columba palumbus*
8.066.953 Fjölåring eller äldre
901001 Enskär
020106 Chambon la Foret, Loiret, FRANKRIKE
1545 km SV – 11 år 100 dagar
Skjuten

STÖRRE HACKSPETT *Dendrocopos major*
4.464.293 Årsunge
011012 Enskär (vinge 137 mm, vikt 90 g)
020309 Kumla, Närke
143 km VNV – 148 dagar
Funnen död, hade troligen flugit emot glasruta.

KOLTRAST *Turdus merula*
4.464.212 Årsunge
010815 Enskär (vinge 133 mm)
020502 Landsort, Sörmland
24 km ONO – 260 dagar
Kontrollerad av ringmärkare: Fjölåring, hane (vinge 137 mm, vikt 99,5 g, F1)

TALTRAST *Turdus philomelos*
4.436.085 Årsunge
001007 Enskär (vinge 119 mm)
020128 Thors, Charente-Maritime, FRANKRIKE
1860 km SV – 1 år 113 dagar
Skjuten

KUNGSFÅGEL *Regulus regulus*
RL.0.025 Årsunge, hane
010927 Enskär
020331 Rybachi, Kaliningrad, RYSSLAND

446 km SSO – 185 dagar
Kontrollerad av ringmärkare, tillagd ring Moskwa (SUM) VT.59.507

GULSPARV *Emberiza citrinella*
2.KG.89.472 Årsunge, hona
011005 Enskär (vinge 86 mm)
020601 Landsort, Sörmland
25 km ONO – 239 dagar
Kontrollerad av ringmärkare: Fjölåring, hona, häckande (vinge 87 mm, vikt 30,4 g, F3)

Främmande kontroller

SPARVHÖK *Accipiter nisus*
Helsinki S.216.560 Fjölåring, hona
000923 Hangö, Nylands län, FINLAND
021012 Enskär
333 km VSV – 2 år 19 dagar
Kontrollerad av ringmärkare: Fjölåring eller äldre, hona (vinge 225 mm, vikt 241 g)

TÖRNSÅNGARE *Sylvia communis*
1.EK.07.466 Årsunge
020830 Hållnäs, Björn, Uppland
020912 Enskär
219 km S – 13 dagar
Kontrollerad av ringmärkare: Årsunge (vinge 73 mm)

SVARTHÄTTA *Sylvia atricapilla*
1.EH.93.785 Årsunge, hona (vinge 76 mm, vikt 17,3 g, F3)
020912 Tovetorp, Ludgo, Sörmland (kl.07)
020913 Enskär (kl.07)
35 km SSO – 24 timmar
Kontrollerad av ringmärkare: Årsunge, hona (vinge 76 mm)

BLÅMES *Parus caeruleus*
1.EK.58.245 Årsunge, hane (vinge 67 mm, vikt 11,1 g, F5)
020926 Landsort, Sörmland
021001 Enskär
24 km VSV – 5 dagar
Kontrollerad av ringmärkare: Årsunge, trol. hane (vinge 76 mm, vikt 12,1 g, F3)

Tabell 1 Ringmärkta fåglar vid Hartsö-Enskär fågelstation 58.41N/17.28E
(Birds ringed at Hartsö-Enskär Bird Observatory)

Art (Species)	Antal ringmärkta (Number ringed)			Återfynd (Recoveries)	
	1965-2001	2002	1965-2002	2002	1965-2002
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	75	-	75	-	3
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	15	-	15	-	3
Grågås <i>Anser anser</i>	9	-	9	-	1
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	1	-	1	-	-
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	1	-	1	-	-
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	1	-	1	-	-
Kricka <i>Anas crecca</i>	1	-	1	-	-
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	8	-	8	-	2
Ejder <i>Somateria mollissima</i>	3	-	3	-	-
Svärta <i>Melanitta fusca</i>	1	-	1	-	-
Duvhök <i>Accipiter gentilis</i>	8	-	8	-	2
Sparvhök <i>Accipiter nisus</i>	547	3	550	-	49
Ormvråk <i>Buteo buteo</i>	1	-	1	-	-
Tornfalk <i>Falco tinnunculus</i>	9	-	9	-	-
Stenfalk <i>Falco columbarius</i>	19	-	19	-	-
Lärkfalk <i>Falco subbuteo</i>	4	-	4	-	-
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	1	-	1	-	-
Kornknarr <i>Crex crex</i>	1	-	1	-	-
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	2	-	2	-	-
Större strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>	10	-	10	-	-
Kustpipare <i>Pluvialis squatarola</i>	4	-	4	-	-
Kustsnäppa <i>Calidris canutus</i>	2	-	2	-	-
Småsnäppa <i>Calidris minutus</i>	6	-	6	-	-
Kärnsnäppa <i>Calidris alpina</i>	169	3	172	-	3
Dvärgbeckasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	5	1	6	-	1
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	8	-	8	-	-
Morkulla <i>Scolopax rusticola</i>	33	1	34	-	4
Småspov <i>Numenius phaeopus</i>	2	-	2	-	1
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	2	-	2	-	1
Gluttsnäppa <i>Tringa nebularia</i>	8	-	8	-	-
Grönbena <i>Tringa glareola</i>	1	-	1	-	-
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	40	1	41	-	-
Roskarl <i>Arenaria interpres</i>	9	-	9	-	-
Labb <i>Stercorarius parasiticus</i>	11	3	14	-	-
Skrattmås <i>Larus ridibundus</i>	2	-	2	-	-
Fiskmås <i>Larus canus</i>	36	4	40	-	-
Silltrut <i>Larus fuscus</i>	1	-	1	-	-
Gråtrut <i>Larus argentatus</i>	9	-	9	-	-
Havstrut <i>Larus marinus</i>	3	1	4	-	-
Skräntärna <i>Sterna caspia</i>	151	-	151	-	2
Silvertärna <i>Sterna paradisaea</i>	64	2	66	-	-
Sillgrissla <i>Uria aalge</i>	49	-	49	-	4
Tordmule <i>Alca torda</i>	1388	30	1418	3	49
Tobisgrissla <i>Cephus grylle</i>	42	-	42	-	2
Skogsduva <i>Columba oenas</i>	2	-	2	-	-
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	8	-	8	1	1
Gök <i>Cuculus canorus</i>	183	1	184	-	-

Art (Species)	Antal ringmärkta (Number ringed)			Återfynd (Recoveries)	
	1965-2001	2002	1965-2002	2002	1965-2002
Hökuggla <i>Surnia ulula</i>	15	-	15	-	-
Sparvuggla <i>Glaucidium passerinum</i>	234	-	234	-	1
Kattuggla <i>Strix aluco</i>	1	-	1	-	-
Hornuggla <i>Asio otus</i>	54	-	54	-	1
Jorduggla <i>Asio flammeus</i>	23	-	23	-	1
Päruggla <i>Aegolius funereus</i>	816	19	835	-	17
Nattskärva <i>Caprimulgus europaeus</i>	25	-	25	-	-
Tornseglare <i>Apus apus</i>	88	-	88	-	-
Kungsfiskare <i>Alcedo atthis</i>	2	-	2	-	-
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	88	-	88	-	1
Gråspett <i>Picus canus</i>	1	-	1	-	-
Gröngöling <i>Picus viridis</i>	94	1	95	-	-
Spillkråka <i>Dryocopus martius</i>	192	5	197	-	-
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	402	1	403	1	6
Vitryggig hackspett <i>Dendrocopos leucotos</i>	1	-	1	-	-
Mindre hackspett <i>Dendrocopos minor</i>	241	2	243	-	-
Tretåig hackspett <i>Picoides tridactylus</i>	26	-	26	-	-
Trädlärika <i>Lullula arborea</i>	2	-	2	-	-
Berglärika <i>Eremophila alpestris</i>	1	-	1	-	-
Backsvala <i>Riparia riparia</i>	4	-	4	-	-
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	93	-	93	-	-
Hussvala <i>Delichon urbica</i>	77	-	77	-	-
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	636	2	638	-	2
Ängspiplärka <i>Anthus pratensis</i>	202	3	205	-	-
Skärpiplärka <i>Anthus petrosus</i>	18	-	18	-	-
Gulärta <i>Motacilla flava</i>	115	-	115	-	1
Sädesärta <i>Motacilla alba</i>	1315	8	1323	-	5
Sidensvans <i>Bombycilla garrulus</i>	16	-	16	-	-
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	1546	44	1590	-	2
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	378	5	383	-	6
Rödhake <i>Eriothacus rubecula</i>	17343	242	17585	-	67
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	106	-	106	-	-
Blåhake <i>Luscinia svecica</i>	131	2	133	-	1
Blåstjärt <i>Tarsiger cyanurus</i>	1	-	1	-	-
Svart rödstjärt <i>Phoenicurus ochruros</i>	2	-	2	-	-
Rödstjärt <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	2501	21	2522	-	8
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	169	-	169	-	-
Svarthakad buskskvätta <i>Saxicola torquata</i>	1	-	1	-	-
Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>	490	4	494	-	4
Ringtrast <i>Turdus torquatus</i>	3	-	3	-	-
Koltrast <i>Turdus merula</i>	1144	11	1155	1	19
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	147	-	147	-	4
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	3460	27	3487	1	59
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	792	2	794	-	5
Dubbeltrast <i>Turdus viscivorus</i>	47	-	47	-	1
Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	16	-	16	-	-
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	43	-	43	-	-
Kärrsångare <i>Acrocephalus palustris</i>	1	-	1	-	-
Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	81	-	81	-	-

Art (Species)	Antal ringmärkta (Number ringed)			Återfynd (Recoveries)	
	1965-2001	2002	1965-2002	2002	1965-2002
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	121	-	121	-	-
Rödstrupig sångare <i>Sylvia cantillans</i>	1	-	1	-	-
Ökensångare <i>Sylvia nana</i>	1	-	1	-	-
Höksångare <i>Sylvia nisoria</i>	148	2	150	-	-
Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i>	2879	69	2948	-	5
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	950	10	960	-	2
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	1621	8	1629	-	3
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	3368	51	3419	-	13
Nordsångare <i>Phylloscopus borealis</i>	1	-	1	-	-
Kungsfågelsångare <i>Phylloscopus proregulus</i>	13	-	13	-	-
Taigasångare <i>Phylloscopus inornatus</i>	17	-	17	-	-
Videsångare <i>Phylloscopus schwarzi</i>	3	-	3	-	-
Brunsångare <i>Phylloscopus fuscus</i>	1	-	1	-	-
Grönsångare <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	347	2	349	-	-
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	1319	17	1336	-	4
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	18595	83	18678	-	28
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	44721	80	44801	1	51
Brandkronad kungsfågel <i>R. ignicapillus</i>	1	-	1	-	-
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	3726	34	3760	-	5
Mindre flugsnappare <i>Ficedula parva</i>	116	3	119	-	-
Halsbandsflugsnappare <i>Ficedula albicollis</i>	2	-	2	-	-
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	2005	3	2008	-	5
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	1032	-	1032	-	-
Entita <i>Parus palustris</i>	398	3	401	-	-
Talltita <i>Parus montanus</i>	86	-	86	-	-
Tofsmes <i>Parus cristatus</i>	13	-	13	-	-
Svartmes <i>Parus ater</i>	1232	1	1233	-	1
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>	3937	48	3985	-	7
Talgoxe <i>Parus major</i>	3083	23	3105	-	11
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	190	-	190	-	-
Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	2145	10	2155	-	5
Trädgårdsträdkrypare <i>Certhia brachydactyla</i>	1	-	1	-	-
Sommargylling <i>Oriolus oriolus</i>	1	-	1	-	-
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	1171	10	1181	-	5
Varfågel <i>Lanius excubitor</i>	90	1	91	-	-
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	139	-	139	-	1
Skata <i>Pica pica</i>	7	-	7	-	-
Nötkråka <i>Nucifraga caryocatactes</i>	51	-	51	-	2
Kråka <i>Corvus corone</i>	7	-	7	-	1
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	122	-	122	-	5
Pilfink <i>Passer montanus</i>	1	-	1	-	-
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	2860	24	2884	-	15
Bergfink <i>Fringilla montifringilla</i>	445	3	448	-	2
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	644	4	648	-	6
Steglits <i>Carduelis carduelis</i>	2	-	2	-	-
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	2796	4	2800	-	18
Hämpling <i>Carduelis cannabina</i>	3	-	3	-	-
Vinterhämpling <i>Carduelis flavirostris</i>	25	-	25	-	-
Gråsiska <i>Carduelis flammea</i>	3177	1	3178	-	8

Art (Species)	Antal ringmärkta (Number ringed)			Återfynd (Recoveries)	
	1965-2001	2002	1965-2002	2002	1965-2002
Snösiska <i>Carduelis hornemanni</i>	6	-	6	-	-
Bändelkorsnäbb <i>Loxia leucoptera</i>	19	-	19	-	-
Mindre korsnäbb <i>Loxia curvirostra</i>	80	1	81	-	2
Större korsnäbb <i>Loxia pytyopsittacus</i>	15	-	15	-	-
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	29	-	29	-	-
Tallbit <i>Pinicola enucleator</i>	14	-	14	-	-
Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	895	2	897	-	3
Stenknäck <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	3	-	3	-	-
Lappspurv <i>Calcarius lapponicus</i>	17	-	17	-	-
Snöspurv <i>Plectrophenax nivalis</i>	1	-	1	-	-
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	380	25	405	-	1
Ortolansparv <i>Emberiza hortulana</i>	48	-	48	-	-
Videsparv <i>Emberiza rustica</i>	24	-	24	-	-
Dvärgspurv <i>Emberiza pusilla</i>	3	-	3	-	-
Sävspurv <i>Emberiza schoeniclus</i>	307	24	331	-	3
Summa (Sum)	141604	975	142579	8	545
Antal arter (Number of species)	160	56	160	6	63

SUMMARY

The above paper is the annual report of the year 2002 from Hartsö-Enskär Bird Observatory (58.41N/17.28E) in the archipelago of east central Sweden. The Observatory was manned during 48 days in August, September and October. In the summer some studies on the breeding bird fauna were made, especially on the Razorbill *Alca torda* with 30 nestlings ringed in the investigated area.

In the year a total of 975 birds of 56 species were ringed, most of them caught in mistnets on the southern part of the island called Enskär. This was the lowest number of ringed birds since we started in 1965 and the main reason was the lack of the Goldcrest. Only 80 birds this year instead of some thousands in a normal autumn. The shortened season, the Observatory was closed as early as October 8th, also caused a lower number of birds caught.

The ringing results of 2002 included the Robin *Erithacus rubecula* (242), Willow warbler *Phylloscopus trochilus* (83) and the Wren *Troglodytes troglodytes* (44).

Of irruptive birds should be mentioned The Tengmalm's Owl *Aegolius funereus* which was migrating this autumn and with 22 birds caught.

Lennart Wahlén
Blommenhovsvägen 18
611 39 Nyköping

Båven

Båvens fågelskyddsområden kom till efter mycket omfattande inventeringar och andra undersökningar år 1983. Fågelskyddet, som av många anses vara ett av landets bästa, har alltså oförändrat varit i bruk under 20 år. Under alla dessa år har det naturligtvis hänt ett och annat. Bland annat har ett antal boträd för fiskgjuse försvunnit eller upphört att fungera som boträd. Det bör med andra ord vara angeläget att se över Båvens fågelskydd, skyddsområde för skyddsområde. Något som kommer att ske genom riktad inventering under våren och här kan ditt bidrag vara värdefullt.

Leif Carlsson

Som ett led i inventeringsarbetet har Båvens samtliga fågelskyddsområden lagts in i rapporterings-systemet Svalan, SOF:s och SLU:s internet-baserade rapportsystem för fågel. Detta för att underlätta inrapportering av iakttagelser gjorda i sjön. Man har alltså möjlighet att rapportera sin iakttagelse, liten eller stor, omgående. Den som inte har tillgång till internet, rapporterar skriftligt till FSO Leif Carlsson, Ekgatan 34 G Eskilstuna.

Fågelskyddet är ägnat framför allt fiskgjuse och storlom, men också fisktärna och häger. Rapportering angående dessa arter är med andra ord mest angelägna.

Tveka inte att rapportera fiskgjushäckningen med för tillfället aktuell status. Häckningen fortlöper etc. Lita **inte** på att någon annan rapporterar. Varje iakttagelse är av vikt, naturligtvis också om en häckning avbryts.

Storlomen är svårinventerad. Leta inte bon då arten är för störningskänslig. Rapportera istället var i förhållande till fågelskyddsområden Du ser par eller ensamma lommar. Självklart är rapporter angående lomungar av största intresse.

Rapportera även häckning av fisktärna och annan

vitfågel. Av mycket stort intresse är också att rapportera hur lämpliga vitfågelskär utnyttjas som viloplats av storskarv, kanadagås och gråtrut. Hindrar vilande skarvar, gäss och trutar tämorna från att häcka?

Vad gäller häger och nykomlingen storskarv så är det högtintressant att få reda på hur den aktuella situationen ser ut. Det finns tydliga tecken på att storskarven är ovälkommen till sjön.

För andra arter såsom grågås och knölsvan kan en ökning kanske indikera en smygande eutfiering. Både storskrake och småskrake kan häcka med ett mindre antal par.

Havsörn jagar numera regelbundet i sjön. Hur reagerar och påverkas storlom respektive fiskgjuse på havsörnens jakter?

Dessa och liknande frågor kan du hjälpa till att besvara genom att skicka in ditt rapportbidrag till undertecknad eller till Svalan.

Rapporter av övrig art som är av intresse kan vara om Du ser hur fåglar reagerar, eller inte reagerar, av att människor utnyttjar sjön för olika typer av aktiviteter. ↪

Besök Hartsö-Enskär fågelstation

FSO:s styrelse inbjuder sina medlemmar till en förhoppningsvis härlig hösttur till vår fågelstation på Hartsö-Enskär. Det innebär förstås både fågelsskådning och studie av ringmärkning.

NÄR? 2003-09-28

HUR DAGS? KL 0800

VAR? STUDSVIKS BRYGGA

Anmälan och förfrågningar till Christer Larsson, Flen. Anmälan senast 2003-09-21

Tel: 0157 - 128 74

Mobil: 070-370 15 61

E-mail: christerbygg@ebrevet.nu

Ganska aktuella observationer i Sörmland utom Södertörn

1 oktober 2002 - 28 februari 2003

*Notera att nedanstående listade observationer har sammanställts från rapporter inkomna till sörmlands-svararen och Svalan. De har alltså ännu inte granskats av Regionala rapportkommittén (Rrk) och kan vara behäftade med fel. Denna sammanställning bör alltså inte refereras utan vi hänvisar istället till årsammanställningen som publiceras av Rrk i FiS. Fåglar märkta med * ska beskrivas, helst på SOF's raritetsblankett.*

Rördrom Ett vinterfynd om en individ vid Brandholmens reningsverk, Nyköping 19-25/12. **Mindre sångsvan** Tre höstfynd; 7 ad vid Strandstuviken, SO Nyköping 17/10, möjligen samma 7 vid Hannsjön, Jönåker, V Nyköping 30/10 samt 1 ex Strandstuviken 21/12. **Fjällgås** En överflygande Valla, O Katrineholm 16/10. **Mindre kanadagås** Ett ex av någon av de mindre raserna vid Ytterbobygge, S Buskhyttan, SV Oxelösund 24-26/12. Fågeln var mycket oskygg och klappbar och sistnämnda datum hittades den med bruten nacke. Illdåd? **Snatterand** En hane vid Romholmen, Horn, O Nyköping 15/12 och 1 hane Hamnen, Oxelösund 22/12-17/1. **Bläsand** En hontecknad Brandholmens reningsverk, Nyköping 1-4/1. **Stjärtand** Ett ex Ekeby våtmark 1-25/1 och 1 hane Oxelösunds hamn, Oxelösund 3-4/1. **Alförrädare** En ad hane rastande Hartsö-Enskär, NO Nyköping 16/10 och 1 hona Femöre huvud, Oxelösund 11/1-2/2 (se sep notis). **Glada** En vid Labro ängar, O Nyköping 2/11. **Jaktfalk*** En juv Skåraviken, Hallbosjön, Stigtomta 8 & 13/10. **Pilgrimsfalk** Fem fynd om 6 fåglar under oktober. Bl.a. 2 unga vid Skåraviken samtidigt med jaktfalken! Dessutom ett vinterfynd om 1 2K Björshults soptipp 22/2. **Vattenrall** Decemberfynd från Brandholmen, Nyköping och Brannäs våtmark, Oxelösund med upp till 3 ex på vardera platsen. Vid Brandholmen höll sig en individ kvar 1-19/1. **Rörhöna** Inte mindre än 5 decemberfynd; Brandholmen, Hamnen och ån i centrala Nyköping samt f.d. Mälarbåtar och reningsverket vi Strängnäs. I Nyköping sågs dessutom två olika individer de första dagarna i januari och en hittades död 3/2. **Skärnsnäppa** Denna vinter sågs ovanligt nog enstaka individer från fastlandet. Möjligen hade detta med den stränga kylan att göra och att snäpporna provade nya områden p.g.a. isläget. Upp till 7 ex sågs i området kring Femöre-

huvud, Oxelösund 2-5/1 med ytterligare någon ströobs därefter. **Dvärbeckasin** Ett ex vid Kungshagen och Brandholmen, Nyköping mitt under värsta köldperioden 19-21/12. Dessutom 1 ex Hölö, Järna 11/1. **Enkelbeckasin** Ett ex sällskapade med dvärgbeckasinen vid Kungshagen, Nyköping 19/12. Dessutom 1 ex Brannäs våtmark, NO Oxelösund 3-12/1. **Dubbelbeckasin** En stött vid Horn, O Nyköping 5/10. **Morkulla** Ett ex Halla-avfarten, S Bettna 16/1. **Dvärgmås** Ett mycket sent fynd om en ad Örstignäs, SO Nyköping 28/12. **Vittrut** En 2k Hummelvik, Buskhyttan, SV Oxelösund 8-11/12, 1 2K Björshults soptipp, Nyköping 5 & 12/1, 1 2K Nyköpings hamn 12/1 (ej samma som Björshultsfågeln) samt 1 3K omväxlande Oxelösunds hamn och Nyköpings hamn 25-29/1. Beroende på dräktkaraktärer finns det anledning att tro att fågeln i Hummelvik i december och 3k-fågeln i hamnarna är samma individ. **Tretåig mås** En ad Ängudden, Hummelvik, Buskhyttan, Oxelösund 3/11. **Alkekung** En medtagen fågel hittades på vägen ut mot tornet i Strandstuviken, SO Nyköping 6/12. Tyvärr dog den under kommande natt. **Ringduva** Några riktigt bra sträckesiffror från Brannäs, NO Oxelösund i början av oktober; 5450 1/10 och 9600 2/10. **Hökuggla** Ett ex vardera N Ånga gård, O Sjösa, O Nyköping 28/10 och vid Norrnäs, NV Apalsjön, Eskilstuna 10-16/11. **Jorduggla** En Sjösa-området, O Nyköping 15/2. **Kungsfiskare** Fem fynd om 6 individer under december och 3 fynd om 4 individer under januari. Vartefter den stränga vintern fortled minskade rapporterna och åtminstone vid Brandholmen, Nyköping och Sigtunaån, Gnesta hittades döda kungsfiskare. Inga fynd alls efter 5/1. **Härfågel** En andrahandsuppgift om en fågel vid Fjällskär, Stigtomta 27/10. **Berglärka** Två ex Strandstuviken, SO Nyköping 26/10 och 1 ex Warbro, SV Flen 2/11. **Fors-**

ärta Ett övervintrande ex vid Ekeby våtmark och intelligande reningsverk, Eskilstuna 14/12-7/1. Anmärkningsvärt med tanke på hur hiskeligt kallt det var under denna period. **Sidensvans** Anmärkningsvärda mängder denna vinter och högsta skatningen kommer från Nyköping 4/1 då gissningsvis 5000 individer uppehöll sig där. **Rödhaake** Tre decemberfynd och 6 januärfynd. **Björkrästr** Mycket stora mängder främst under november där flera städer kunde räknä in flockar på 1000-2000. **Talträstr** Ett ex Ramdalen, Nyköping 18/12, 1 ex Romholmen, Ö Nyköping 1/1, 1 ex Femöre huvud, Oxelösund 1/1, 1 ex Hummelviks fiskehamn, SV Oxelösund 4/1 och 1 ex Brännäs våtmark, Oxelösund 11/1. Anmärkningsvärt många vinterfynd av denna rara övervintare. **Svarthätta** Endast ett decemberfynd om ett ex Tegnérsgatan, Nyköping 31/12. **Järnsparv** En övervintrande fågel på Björshults soptipp 28/12-19/1. **Törnskata** Ett mycket sent fynd om en juv Lindgården, Bergshammar, V Nyköping 3/11. **Hämpling** Ett till två ex övervintrande i ogräsbestånd vid fångelset, Arnö, Nyköping 17-19/12. **Vinterhämpling** "Enstaka" övervintrande på

samma plats som nämnda hämplingar. I övrigt 4 decemberfynd om totalt ca 100 ex. **Gräsiska** Hela 2000 sträckande förbi Brännäs, Örsbaken, NO Oxelösund 27/10. **Bändelkorsnäbb** Höstens invasion fortsatte även in i denna period, men nu med enstaka fåglar eller små grupper sträckande eller stationära. De mest betittade fåglarna var nog de som höll till vid Ramdalshöjden, Oxelösund 20/11-30/1 där det som mest sågs 19 ex 15/12. Tidvis var de så tama att det gick att klappa dom! **Tallbit** Ingen omfattande invasion som för flera andra bärätande arter, men betydligt fler fynd än normalt. Under perioden 31/10-31/12 gjordes 18 fynd om ca 120 ex och ungefär lika många under januari där största ansamlingen var 70 ex i centrala Eskilstuna. Flest fynd och fåglar i de inre delarna av landskapet. **Utter** Två ex vid vägbron i Vrena 26/12 samt 2 ex vardera Sigtunaån, Gnesta och Nyköpingsån, centrala Nyköping under januari. —

Göran Andersson
Skötselansvarig för Sörmlandssvararen

Alförrädare vid Femöre

Katarina Boström

På Tärnans traditionella artrally stod vi i damlaget: Lillemor, Anita, Ulrika & Katarina startklara och "taggade" vid Femöre huvud i Oxelösund, alldeles längst ut mot havet. Klockan 08.00 startade ett intensivt spanande efter de fågelarter vi hoppades på i och med ett kustbesök. En flock med knipor, storskrakar och ett par salskrakar prickades av, men snart nog började det att flyga in viggflock efter viggflock.

När vi ansåg att vi inte kunde se många fler arter började vi sakta gå mot parkeringen. Chansen att få se bergand fanns så därför beslöt vi oss för att ta en närmare titt på fåglarna vilka rastade i en vik. Snart fann vi bergänderna och även en brunandshane. Nya direktiv att använda sökarsystemet och larma intressanta obsar fanns, men då själva kriterierna för vad som skulle larmas var något diffusa så uppstod diskussionen om brunanden skulle "pipas ut" eller inte. Under tiden upptäcker Lillemor en sovande fågel som hon reagerade starkt på. Den var enhetligt mörk i färgen med en markant blå vingspegel. Vad kunde det vara? Lillemor släppte aldrig fågeln ur sikte förutom när var och en av oss andra fick titta på den. Hon ringde Göran Andersson och beskrev, så gott hon kunde, vad hon såg. Nu hade vi även sett ett något kantigt huvud, att den inte var större än viggarna runt omkring och att den hade något av en uppstickande stjärt. Lillemor blev säker på sin sak: "DET VAR EN ALFÖRRÄDARE." Jo jo... nu skulle det larmas!

Resultatmässigt då? Vi kom sist med 55 arter, vilket i och för sig är ett bra resultat, men kvalitén var det inget fel på. Att hitta en alförrädare vägde upp allt och även att så många andra skådare fick se den. —

Hartsö-Enskär fågelstation

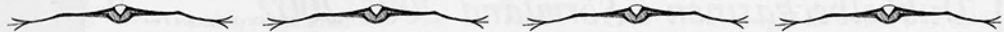
Genom idéellt arbete som ringmärkare eller assistent på vår "egen" fågelstation kan du göra en ovärderlig insats för fågelforskningen. Som assistent behöver du inte vara fågelexpert, men du ska gilla fåglar.

Det går även utmärkt att förlägga föreningsexkursioner till ön (transportkostnad cirka 100 kr/person vid 12 deltagare). Logi sker lämpligen i tält.

Fågelstationen är belägen på ön Enskär i Hartsöarkipelagens södra del som en sista utpost mot det öppna havet. Stationen drivs av FSO och verksamhet har här bedrivits sedan 1965.

För mer information kontakta Lennart Wahlén, 0155-215711.

Du kan också stödja verksamheten genom att köpa stationens T-shirts, dekaler och fågelholkar.

Sörmlandssvararen

Ring Sörmlandssvararen för att få besked om senaste nytt i de Sörmländska markerna eller de lokala fågelföreningarnas exkursioner och möten. Svararen drivs av Regionala rapportkommittén (Rrk) som är en arbetsgrupp inom FSO. Rapporterar du till Sörmlandssvararen kommer dina obsar direkt till Rrk:s fågelrapport. Inkommen information om känsliga och hotade arter/häckningar behandlas konfidentiellt och registreras endast som ett underlag för fågelskyddsarbetet och utläses ej på svararen.

Skötselansvarig för Sörmlandssvararen är Göran Andersson (0157-13510). Kontakta Göran om du har frågor, sunpunkter eller vill göra felanmälan.

OBS! Rapportera dina obsar gör du på tel: 0157-10846

**RIKSINVENTERINGSART
FÖR 2003 ÄR BACKSVALA
GLÖM INTE RAPPORTERA!**

RAPPORTMOTTAGARE:
Rrk Sörmland, Håkan Lernefalk
Storgatan 16A, 641 45 Katrineholm
0150-511 34
hakan.lernefalk@swipnet.se

Innehållsförteckning

1 / 2003

<i>Inledaren.....</i>	<i>3</i>
<i>Redaktionen för FiS.....</i>	<i>4</i>
<i>Rosenfinken i Strängnäs.....</i>	<i>7</i>
<i>Dubbelbeckasinen i Sörmland 2001-2002.....</i>	<i>9</i>
<i>Vadsjön.....</i>	<i>11</i>
<i>Ekeby våtmark.....</i>	<i>12</i>
<i>Fåglar så in i vassen.....</i>	<i>14</i>
<i>Svalantrix.....</i>	<i>15</i>
<i>Göktyta.....</i>	<i>16</i>
<i>Hartsö-Enskär fågelstation 2002.....</i>	<i>17</i>
<i>Båven.....</i>	<i>28</i>
<i>Ganska aktuella observationer.....</i>	<i>29</i>
<i>Alförrädare vid Femöre.....</i>	<i>30</i>